

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

โดย

นางสาวณัฐชยารัตน์ ชูมีวสิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

โดย

นางสาวณัฐชยรัตน์ ชูมีวสิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATOR'S DESIRABLE
CHARACTERISTICS AND THE ADMINISTRATION OF DISTRICT NON-FORMAL
AND INFORMAL EDUCATION CENTER

By

Natchayarat Chumeevasin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ” เสนอโดย นางสาวณัฐชยารัตน์ ชูมีวสิน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.สำเริง อ่อนสัมพันธุ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิมิเวศย์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

48252411 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร / การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ณัฐชยารัตน์ ชูมีวสิน : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.ดร. จีจาวรรณ คงคล้าย, รศ.ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร และ ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.นพดล เจนอักษร. 143 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 2) การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจำนวน 105 ศูนย์ ผู้ให้ข้อมูลศูนย์ละ 2 คน ได้แก่ผู้บริหาร ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ รวมทั้งสิ้น 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของโรลด์ เอฟ แคมป์เบล (Roald F.Campbell) และการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตามภารกิจหลัก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2..... 3.....

48252411 : MAJOR:EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORDS : ADMINISTRATOR'S DESIRABLE CHARACTERISTICS / THE DISTRICT
ADMINISTRATION OF DISTRICT NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION
CENTER

NATCHAYARAT CHUMEEVASIN : ADMINISTRATOR DESIRABLE CHARACTERISTICS
AND NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION CENTER. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.
CHERAWAN KONGKLAI, Ph.D., ASSOC. PROF. SIRICHAJ CHINATANGKUL, Ph.D., AND
ASST.PROF. MAJ. NOPADOL CHENAKSARA, RTAR., Ph.D. 143 pp.

The purposes of this research were to find 1) administrator's desirable characteristics of District Non-Formal and Informal Education Centre , 2) the administration of District Non-Formal and Informal Education Centre , and 3) the relationship between administrator's desirable characteristics and the administration of District Non-Formal and Informal Education Centre. The samples were 105 District Non-Formal and Informal Education Centres in 16 provinces in the Central Region . The respondents were school administrator and teacher or teaching personnel, with the total number of 210. The research instrument was questionnaire regarding administrator's desirable characteristics, based on Roald F. Campbell's concept; and the administration of District Non-Formal and Informal Education Centre under the office of the Non-Formal and Informal Education (ONIE), Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson product-moment correlation coefficient.

The research findings showed that

1. The administrator's desirable characteristics of District Non-Formal and Informal Education Centre as a whole and as an individual; were at a high level.
2. The administration of district Non-Formal and Informal Education Center as a whole and as an individual; was at a high level
3. The relationship between administrator's desirable characteristics and the administration of District Non-Formal and Informal Education Centre was found at a .01 level of statistical significance.

Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1..... 2..... 3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ งามวุฒิเวศย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ, ดร.สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.วัชณี เซาว์ดำรงค์, ที่กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.อัจฉรา สากระจาย, ดร.มาริสสา โกเศยะโยธิน, ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์, ดร.ยิ่ง กীরติบุรณะ และนางชยาพร รอดเทภัย ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย พร้อมทั้งแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครูและบุคลากร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ขอขอบคุณนายชัยรัตน์ พลเลิศ, นายมนต์สิงห์ ไกรสมสุข, นางสาวสุนันทา ชัยสิทธิ์ดำรง และนางสาวนิตยา พิมพา ที่ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีและการจัดพิมพ์เอกสาร เสมอมา ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 25 โครงการพิเศษตามความร่วมมือทุกท่านที่ให้ความรัก ความปรารถนาดีและกัลยาณมิตรที่ดีแก่ ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจและเป็นกำลังใจที่ดีแก่ผู้วิจัย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัย ขอมอบแด่คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ความรัก ความเมตตา ความโอบอ้อมอารีและมิตรไมตรีด้วยดีตลอดเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4
ปัญหาการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ข้อคำถามของการวิจัย	9
สมมุติฐานของการวิจัย	9
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	12
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	15
ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	15
ความหมายของผู้บริหาร.....	17
ความสำคัญของผู้บริหาร.....	18
ความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหาร	18
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร.....	19
การบริหารการศึกษานอกระบบ.....	26
ความหมายของการบริหาร	27
ความสำคัญของการบริหาร	27
แนวคิดของการบริหาร.....	28

	ความหมายของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.	29
	ความหมายของการศึกษานอกระบบ	30
	ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย	31
	ประวัติและความเป็นมาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย .	34
	เป้าหมายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	35
	ความสำคัญของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	38
	บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศูนย์ กศน. อำเภอ	39
	แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.....	39
	หลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.....	40
	ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต	41
	ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบ.....	42
	หลักการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy)	43
	หลักการสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy)	44
	จิตวิทยาการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ	45
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
	งานวิจัยภายในประเทศ.....	48
	งานวิจัยต่างประเทศ	53
	สรุป.....	56
3	การดำเนินการวิจัย	57
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	57
	ระเบียบวิธีการวิจัย.....	58
	แผนแบบการวิจัย.....	58
	ประชากร	59
	กลุ่มตัวอย่าง	59
	ตัวแปร.....	61
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63

บทที่	หน้า
	การสร้างเครื่องมือ..... 65
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 66
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 66
	สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัย 66
	สรุป..... 68
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 69
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 69
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 71
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ 81
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารกับการบริหารศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ 92
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 96
	สรุปผลการวิจัย 96
	อภิปรายผล..... 97
	ข้อเสนอแนะ..... 102
	ข้อเสนอแนะทั่วไป..... 102
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 104

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ.....	110
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	112
ภาคผนวก ค หนังสือขอตกลงเครื่องมือ.....	114
ภาคผนวก ง รายชื่อศูนย์ กศน. อำเภอที่นำข้อมูลไปทดลอง (try out) และการวิเคราะห์หาค่าสถิติ	116
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	120
ภาคผนวก ฉ รายชื่อกลุ่มตัวอย่างศูนย์ กศน. อำเภอ.....	122
ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	124
ภาคผนวก ซ การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์	134
ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบลักษณะและวิธีการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	45
2	จำนวนและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล.....	60
3	สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	70
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ศูนย์ กศน.อำเภอที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะทางวิชาการ	72
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ.....	73
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านมนุษยสัมพันธ์.....	74
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำ	75
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการด้านความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์....	76
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ	78
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	79
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ตามภารกิจ หลัก 9 เรื่องในภาพรวมของตัวแปรตาม	81
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เรื่องการบริหาร งบประมาณ	82
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการบริหาร งานบุคคล	83
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการจัดทำระบบ ควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ	84

15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	86
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการพัฒนาคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน	87
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน	88
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต.....	89
19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องการพัฒนาสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	90
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอเรื่องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	91
21	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ.....	92

บทที่ 1

บทนำ

การพัฒนาประเทศจำเป็นอย่างมาก ที่ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพคน เพราะคนถือเป็นทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจ จากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545–2549) ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนเน้นการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) ในการพัฒนาประเทศโดยการน้อมนำแนวพระราชดำริ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวปฏิบัติ ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้ทุกภาคส่วนของสังคมต้องหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน โดยกระบวนการของระบบการศึกษาไทย เพราะการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโต และสังคมได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะ เป็นการสร้างโอกาสและยกระดับทางการศึกษาเป็นการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนหรือเป็น “การพัฒนาทุนทางปัญญาของมนุษย์” ให้เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และยังเป็นการจัดการศึกษาให้กับประชาชนทุกคนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ให้มีโอกาสทางการศึกษา และเป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นกฎหมายการศึกษา ที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ที่มีผลต่อการพัฒนาคน และมีผลต่อบทบาทการศึกษาไทย เพื่อให้คนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 15 แบ่งให้การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ¹ คือการศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษา ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล

¹กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), 11.

เนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกัน หรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย² ประกาศใช้ วันที่ 3 มีนาคม 2551 และมีผลบังคับใช้วันที่ 4 มีนาคม 2551 ถือเป็นกฎหมายที่จะบังคับใช้ กับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การจัด การศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้มี โอกาสเรียนรู้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และ ภูมิปัญญา ซึ่งจะมีส่วนในการพัฒนาคนและประเทศดังรายละเอียดในกฎหมายตามมาตราที่ 4-9 ดังนี้ มาตรา 4) “การศึกษานอกระบบ” หมายความว่ากิจกรรมการศึกษา ที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลา เรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการ และศักยภาพในการเรียนรู้ ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทาง การศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ “การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่ากิจกรรมการ เรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล มาตรา 5) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ให้บุคคลได้รับการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติ โดยให้บุคคล ซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษาใน

²สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ : รังสีการ พิมพ์, 2551), 2-6.

รูปแบบการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้ แล้วแต่กรณีทั้งนี้ตามกระบวนการ และการดำเนินการที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ มาตรา 6) การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดหลักการศึกษานอกระบบ ความเสมอภาคในการเข้าถึง และได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึงเป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน มาตรา 7) การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคน และสังคม ที่ใช้ความรู้ และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ดำเนินการให้ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วม เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา มาตรา 8) การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบ และศึกษานอกระบบ มาตรา 9) ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังนี้ ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทย นอกจากการจัดการศึกษาในระบบแล้ว จึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีทิศทางในการพัฒนาคุณภาพคน และ

สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นหัวใจสำคัญต่อสถานศึกษา ต่อการพัฒนาการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารจึงถือว่ามีค่าสำคัญอย่างยิ่งกับการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์จึงควรพิจารณาได้จากคุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะด้านการบริหารและคุณลักษณะทางวิชาการ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เดิมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นสถานที่ได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2536 และตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ฉบับลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 ได้ปรับเปลี่ยนชื่อสถานศึกษาขึ้นใหม่ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ³ โดยมีการดำเนินงานภายใต้นโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ 1) นโยบายด้านการศึกษานอกระบบ มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย การส่งเสริมการรู้หนังสือ ด้วยการคงสภาพการรู้หนังสือ พัฒนาทักษะการรู้หนังสือ การจัดการศึกษาต่อเนื่อง ด้วยการพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต พัฒนาสังคมและชุมชนตามรูปแบบที่เหมาะสมพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานและการนำไปใช้ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ด้วยการมุ่งพัฒนาผู้เรียน ครู แหล่งเรียนรู้ การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์อย่างมีระบบและได้มาตรฐาน การพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกล โดยบูรณาการการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายให้มีคุณภาพ 2) นโยบายด้านการศึกษาตามอัธยาศัย มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องการส่งเสริมการอ่าน ด้วยการพัฒนาคนไทยให้มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มุ่งเน้นพัฒนาให้

³ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สรุปผลการนิเทศงาน กศน.ปีงบประมาณ 2551 (กรุงเทพฯ:รังสีการพิมพ์, 2551), 86-87.

ห้องสมุดประชาชนทุกแห่ง เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อ

การศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น 3) นโยบายด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องการจัดตั้ง กศน.ตำบล/แขวงให้ครบทุกแห่ง ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาประชาชนในชุมชนให้เป็นคนไทยยุคใหม่ การส่งเสริมให้มีอาสาสมัคร กศน.ในระดับตำบล/แขวงเพื่อการสื่อสารที่จะเกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) นโยบายด้านการสนับสนุนโครงการพิเศษ มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนโครงการ และกิจกรรม ที่สนองตอบต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงชายแดนของศูนย์ฝึกชายแดนทุกแห่ง ในเรื่องการเกษตร พัฒนาอาชีพ การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ไร้สัญชาติ เด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้แก่ เด็กเร่ร่อน คนไทยในต่างประเทศ

5) นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องพัฒนาการระบบการให้บริการสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น สถานีวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต 6) นโยบายด้านภาคีเครือข่าย มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องการประสานงาน การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่าย ได้มีส่วนกับการส่งเสริมสนับสนุนกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

7) นโยบายด้านการบริหารจัดการ มีจุดเน้นการดำเนินงานในเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและมีสมรรถนะในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 8) นโยบายด้านการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มีจุดเน้นการดำเนินงาน ในเรื่องการจัดทำแผนแม่บท การศึกษาตลอดชีวิต เร่งรัดให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภาคีเครือข่ายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ฉบับ พ.ศ. 2551 กำหนดขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะส่งผลในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปนั้น การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากพระราชบัญญัติดังกล่าวการกระจายอำนาจทางการศึกษา จากระดับจังหวัดลงสู่ระดับอำเภอ ถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่จะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ การคัดเลือกผู้บริหารมีการสรรหา ด้วยวิธีการสอบคัดเลือกจากบุคลากรภายในและภายนอก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม

อัยยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารที่ผ่านการคัดเลือกภายนอกอาจต้องมีการโอนตำแหน่งระหว่างสังกัด ระหว่างกระทรวง เช่น โอนมาจากสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โอนมาจากกระทรวงอื่นๆที่เป็นข้าราชการพลเรือน ปัญหาของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษา อย่างไม่เข้าใจในกฎระเบียบ วินัย ข้อบังคับ ยังไม่เข้าใจในหลักการจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยแรงงาน ที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย ให้มีความยืดหยุ่นกับผู้รับบริการได้ ยังไม่มีการนำหลักจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่มาใช้ในการจัดการศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เริ่มประกาศจัดตั้งให้ครบทุกอำเภอภายในปี พ.ศ. 2537 การบริหารงานมีพัฒนาการเกี่ยวกับการดำเนินงานที่มีผลมาจากปัจจัย (input) ทั้งด้านดีและด้านลบดังนี้ 1) ปัจจัยเรื่องงบประมาณ การบริหารงบประมาณมีกฎระเบียบและข้อบังคับที่มอบอำนาจให้กับผู้บริหาร ทำให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น แต่การจัดสรรงบประมาณในช่วง 5-10 ปีแรกของการกระจายอำนาจ จัดสรรให้ยังไม่เพียงพอต้องมีการบริหารการจัดการศึกษาบนความขาดแคลน ซึ่งบางศูนย์ต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน 2) ปัจจัยเรื่องบุคลากร การกระจายอำนาจการบริหารงาน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบได้มากขึ้น ปริมาณงานก็มีมากขึ้นตามมา แต่บุคลากรมีไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรม เช่น ครู 1 คน รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนหลายหมวดสาระวิชา เป็นผลให้มีครูลาออกอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการหมุนเวียนครูอยู่ตลอด การจัดการเรียนการสอนมักจะสะดุดไม่ราบรื่น 3) ปัจจัยเรื่องทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ระเบียบและข้อบังคับมีผลดีกับความสะดวกรวดเร็วในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทันความต้องการ แต่ในขณะเดียวกันงบประมาณที่ได้รับอย่างจำกัด ทำให้การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต้องยึดหลักความจำเป็นเท่านั้น เช่นครุภัณฑ์เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับจัดทำโปรแกรมข้อมูลต่างๆ ยังมีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะงบการลงทุน จะพบว่าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางแห่งยังไม่มีอาคารสถานที่เป็นเอกเทศยังต้องอาศัยอยู่กับห้องสมุดประชาชน ตั้งอยู่ร่วมกันกับภาคีเครือข่ายที่เป็นภาครัฐ หรือต้องเช่าอาคารสถานที่เป็นของภาคเอกชน 4) ปัจจัยเรื่องการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ทำให้การจัดการศึกษาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลายและทั่วถึง สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีการผนึกกำลังกันของภาคีเครือข่ายให้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา แต่ในขณะเดียวกันก็พบกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับเรื่องของ กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับการบริหารจัดการ ซึ่งบางเรื่องควรมีการปรับปรุงให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และ

พบว่าผู้บริหารบางส่วนนำกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับไปปฏิบัติอย่างไม่เข้าใจ จนผู้บริหารศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ บางคนได้รับการร้องเรียนจากผู้ปฏิบัติงาน เช่นถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ซึ่งจะเป็นเพราะไม่รู้เท่าถึงการณ์ หรือจะโดยจงใจก็ดี จึงเป็นเรื่อง ของคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของผู้บริหารเอง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้บริหาร จึงควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องสัมพันธ์ กับการบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพื่อให้ บังเกิดผล กับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป เพราะฉะนั้นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จึงถือว่ามีผลสำคัญต่อการบริหารงาน ในส่วนนี้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร จึงถือว่ามีผลสำคัญเป็นอย่างมาก

ปัญหาการวิจัย

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเป็นสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีภารกิจจัดการให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ ที่มีความหลากหลายหรือมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันให้มีความยืดหยุ่นมีรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยแรงงาน อายุระหว่าง 15-59 ปี

จากรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ผลสรุปของรายงาน พบว่าการบริหารงานของศูนย์ กศน.อำเภอ มีอุปสรรคปัญหา หลายเรื่องได้แก่การกระจายอำนาจทางการศึกษา ผู้บริหารอาจยังดำเนินการได้ไม่ครอบคลุม ซึ่ง ติดขัดที่กฎระเบียบทางราชการ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากผู้บริหารมีการสรรหา ด้วยวิธีการสอบคัดเลือกจากบุคคลภายในและภายนอก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเช่น โอนมาจากสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โอนมาจากกระทรวงอื่นที่เป็นข้าราชการพลเรือน ทำให้เกิดปัญหายังไม่เข้าใจในกฎ ระเบียบวินัย ข้อบังคับ ยังไม่เข้าใจในหลักการจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยแรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายให้มีความยืดหยุ่นกับผู้รับบริการได้ ยังไม่มีการนำหลักจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่มาใช้ในการจัดการศึกษา และผู้บริหารถูกร้องเรียนข้อหา เกี่ยวกับการดำเนินงานผิดระเบียบวินัยเป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับใด ประกอบกับผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ คือบุคคลสำคัญที่จะต้องขับเคลื่อนการบริหารงานของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารเป็นพฤติกรรม ที่สำคัญในการที่จะนำมาบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ได้แก่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร⁴ 1) คุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไป และประสบการณ์ด้านความรู้ด้านวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน หากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ซึ่งจะมีผลต่อเนื้องให้เกิดประสิทธิภาพ ในด้านการบริหารตามภารกิจหลักในเรื่อง 1) การบริหารงบประมาณ 2) การบริหารงานบุคลากร 3) การจัดทำระบบควบคุมงานการเงินบัญชีและพัสดุ 4) การจัดการระบบการเรียนรู้อยู่ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 5) การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน 6) การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง 9) มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นการจัดการศึกษาที่หลากหลาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะ ที่สอดคล้องกับงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว ควรจะเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัว ด้านการบริหารและด้าน

⁴Roald F. Campbell and others. Introductory to Education

Administration, 6 th ed.(Boston, Allyn and Bacon Inc,1983), 112.

วิชาการ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่จะนำมาซึ่งข้อ

คำตอบให้กับผู้บริหาร ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ให้นำข้อค้นพบดังกล่าว ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
2. เพื่อทราบการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
3. เพื่อทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ข้อคำถามของการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออยู่ในระดับใด
2. การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออยู่ในระดับใด
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

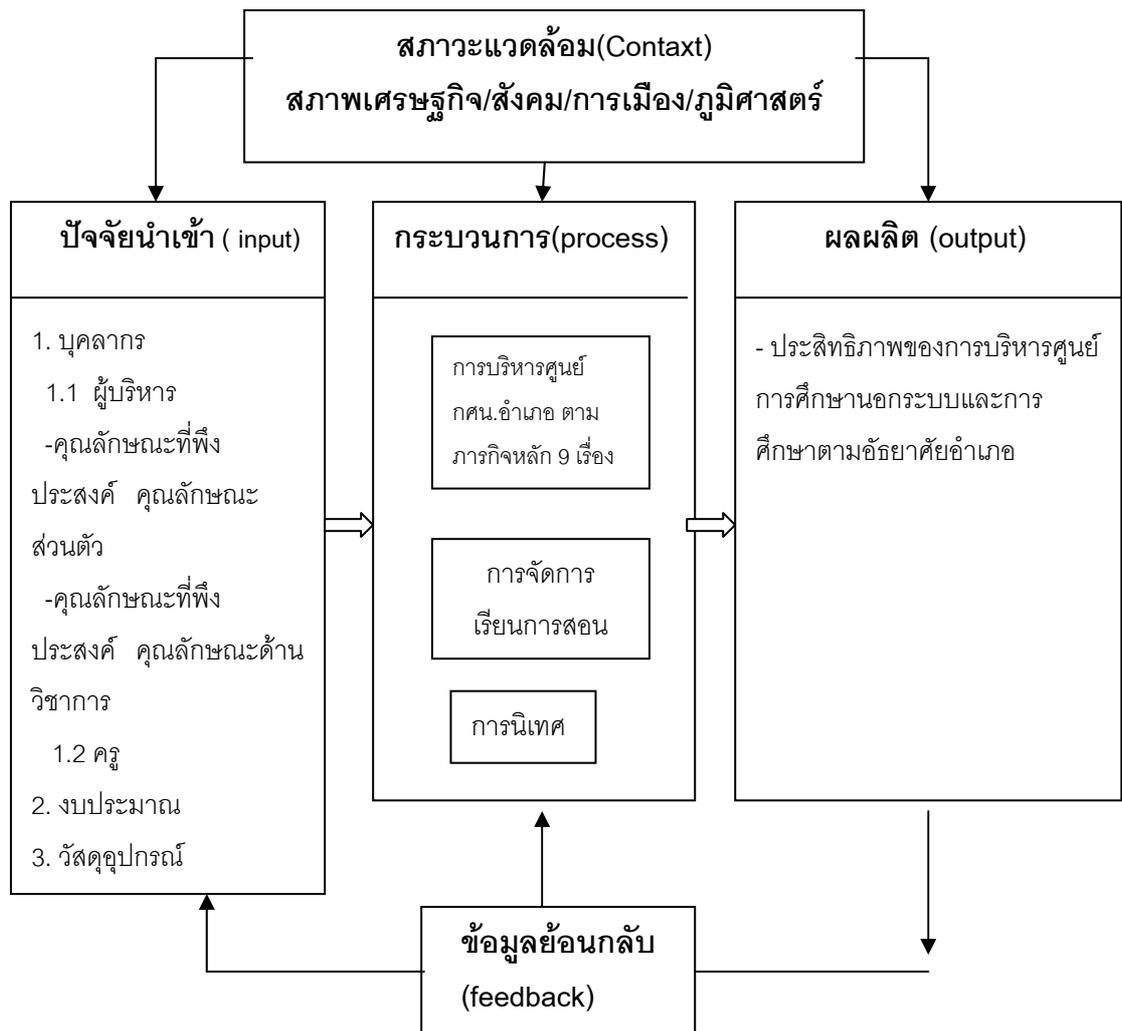
สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออยู่ในระดับปานกลาง
2. การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออยู่ในระดับปานกลาง
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมีความสัมพันธ์กัน

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ดำเนินการในลักษณะขององค์กรเชิงระบบ ซึ่งแคทซ์ (Katz) และคาน (Kahn) ได้กล่าวถึงวิธีการในเชิงระบบว่าเป็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งหมดของส่วนต่างๆ ถ้าพิจารณาส่วนต่างๆ ของระบบ ได้แก่ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) ผลย้อนกลับ (feedback) และสภาพแวดล้อม (environment)⁵ ซึ่งปัจจัยนำเข้าคือ ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ คือ 1)บุคลากร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับผู้บริหารต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องคุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไป และประสบการณ์ด้านความรู้ด้านวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน 2) งบประมาณหรือแหล่งเงินทุนสนับสนุน 3)วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4)การบริหารจัดการ ปัจจัยนำเข้าจะถูกแปรเปลี่ยนโดยกระบวนการขององค์กร ได้แก่การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประกอบด้วยภารกิจหลักในเรื่องการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร การจัดทำระบบควบคุมงานการเงินบัญชีและพัสดุ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง และมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสภาพแวดล้อม (context) ไม่ใช่สิ่งที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยแต่สามารถส่งผลกระทบต่อระบบได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผลย้อนกลับ (feedback) เป็นการควบคุมเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งถ้าบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผลผลิตที่ได้รับก็คือ การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออย่างมีประสิทธิภาพ ดังแผนภูมิที่ 1

⁵ Katz Daniel, and Kahn Robert L, The Social Psychology of Organization, 2 nd ed. (New York : John Wiley & Son,1978), 20.

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายของการวิจัย

ที่มา : Roald F. Campbell and others, Introductional to Education Administration, 6 th ed. (Boston, Allyn and Bacon Inc, 1983), 112.

ที่มา : Daniel Katz, and Robert L.Kahn, The Social Psychology of Organization, 2 nd ed.(New York : John Wiley & Son, 1978), 20.

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ:โรงสีการพิมพ์, 2551), 7.

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย เพื่อการศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และผู้วิจัยยึดแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารของโรลด์ เอฟ แคมป์เบลล์⁶ (Roald F. Campbell) โดยแบ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารออกเป็น 2 คุณลักษณะ คือ 1) คุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สำหรับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตขึ้นตามหลักภารกิจปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีภารกิจหลักอยู่ 9 เรื่อง⁷ คือ 1) การบริหารงบประมาณ 2) การบริหารงานบุคลากร 3) การจัดทำระบบควบคุมงานการเงินบัญชีและพัสดุ 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 5) การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน 6) การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง 9) มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดังแผนภูมิที่ 2

⁶Roald F. Campbell and others. Introduction to Educational Administration, 112.

⁷สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ : ธีรสารพิมพ์, 2551), 7.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร (x_{tot})	การบริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (y_{tot})
<p>1.คุณลักษณะส่วนตัว(x_1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านร่างกายและจิตใจ($x_{1,1}$) - ด้านมนุษยสัมพันธ์($x_{1,2}$) - ด้านความเป็นผู้นำ($x_{1,3}$) <p>2.คุณลักษณะทางวิชาการ (x_2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์($x_{2,1}$) - ด้านความรู้ทางวิชาชีพ($x_{2,2}$) - ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน($x_{2,3}$) 	<p>เรื่องที่ 1. การบริหารงบประมาณ(y_1)</p> <p>เรื่องที่ 2. การบริหารงานบุคคลากร(y_2)</p> <p>เรื่องที่ 3. การจัดทำระบบควบคุมงานการเงินบัญชี และพัสดุ(y_3)</p> <p>เรื่องที่ 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย(y_4)</p> <p>เรื่องที่ 5. การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน(y_5)</p> <p>เรื่องที่ 6. การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน(y_6)</p> <p>เรื่องที่ 7. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต(y_7)</p> <p>เรื่องที่ 8. การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากระบบการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง(y_8)</p> <p>เรื่องที่ 9. มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา(y_9)</p>

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : Roald F.Campbell and others, Introduction to Educational Administration, 6 th ed. (Boston, Allyn and Bacon Inc, 1983), 112.

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ : รังสิตการพิมพ์, 2551), 7.

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่มีตัวแปรย่อยเหมือนกันอยู่หนึ่งตัวแปรคือ การบริหาร ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะไม่ศึกษาทฤษฎีการบริหารตามตัวแปรต้น ซึ่งในตัวแปรย่อยมีเรื่องการบริหารไว้แล้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนตัว หมายถึง การปฏิบัติตนอันเป็นบรรทัดฐาน สำหรับความประพฤติ และการปฏิบัติของผู้บริหาร เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะด้านวิชาการหมายถึง ลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความรอบรู้ทางวิชาการ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน

การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์กศน.อำเภอ) หมายถึง การดำเนินการที่อยู่ภายใต้นโยบาย ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่จะต้องดำเนินการใน 9 เรื่องดังนี้ 1) การบริหารงบประมาณ 2) การบริหารงานบุคลากร 3) การจัดทำระบบควบคุมงานการเงินบัญชีและพัสดุของสถานศึกษา 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาต่อเนื่องและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 5) การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน 6) การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต 9) มีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอครั้งนี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะทาง วิชาการ การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตามภารกิจหลัก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการที่จะช่วยให้ องค์การมีความเจริญก้าวหน้าบรรลุวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่สำคัญคือ “คน” โดยเฉพาะ ผู้นำซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอันดับแรกที่กำหนดเป้าหมาย และทิศทางในการดำเนินงานของ องค์การและเป็นหลักสำคัญของหน่วยงานของผู้ได้บังคับบัญชาและระบบงานนั้นคือ คุณลักษณะ ของผู้บริหาร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัวด้าน ร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะด้านวิชาการ ด้าน ความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน

ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

โรลด์ เอฟ แคมป์เบล^๑ (Roald F. Campbell) ให้ความหมายคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารว่า คือคุณลักษณะส่วนตัวด้านร่างกายและจิตใจ ที่ควรจะมีสุขภาพดีทั้งทาง ร่างกายจิตใจ เพราะสุขภาพเป็นหลักประกันอันดับแรกของการทำงาน มีความเฉลียวฉลาด เพราะทำให้ ผู้บังคับบัญชามีความเชื่อถือ และการตัดสินใจปัญหาด้วยความรอบคอบ มี อารมณ์มั่นคง

^๑Roald F. Campbell and others, Introduction to Educational Administration, 6 th ed. (Boston, Allyn and Bacon Inc,1983), 115.

มีความประพฤติดีมีคุณธรรมสูง เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารที่ให้การศึกษากับบุคคลในชุมชน มีความสามารถในการแสดงออก สามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจในความตั้งใจของตน คุณลักษณะอื่นๆ เช่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความมีไหวพริบ เป็นคุณลักษณะที่ทำให้เป็นที่นับถือและเลื่อมใส

โรลด์ เอฟ แคมป์เบล⁹ (Roald F.Campbell) ให้ความหมายของคุณลักษณะของผู้บริหารทางวิชาการเกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาการทั่วไป และประสบการณ์ว่าเป็นผู้มีความรู้ ด้านวิชาการทั่วไป รู้หลักการเบื้องต้นของรายวิชา เพื่อการตรวจสอบ การควบคุม และการให้คำแนะนำแก่คณะครูได้ เป็นผู้มีประสบการณ์และระดับความรู้ ผ่านงานมานานทั้งงานประจำ และงานบริหาร จะทำให้มีความเข้าใจกับการบริหารงาน สภาพปัญหาอุปสรรคได้ดี สามารถเลือกตัดสินใจกับการแก้ปัญหาได้ดี ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานได้สำเร็จผล

เชสเตอร์ บาร์นาร์ด¹⁰ (Chester Barnard) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า คือผู้บุคคลที่จะต้องมีความรู้พฤติกรรมการรอบรู้ (Behavioral knowledge) เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ไชมอน¹¹ (Simon) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่า การปฏิบัติตนอันเป็นบรรทัดฐานสำหรับความประพฤติ และการปฏิบัติของผู้บริหาร เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติยศชื่อเสียง พาร์สัน¹² (Parsons) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่า คือเครื่องมือหรือสิ่งชี้ให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำของบุคคล จากหลักทฤษฎีที่มีผู้ให้ความหมายของคุณลักษณะ จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะเป็นคุณสมบัติของผู้บริหาร ที่จะต้องรักษาไว้ให้เป็นเครื่องหมายประจำบุคคล ได้แก่ ภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ (temperament) ความมั่นใจตนเอง (self confidence) ระดับความมีพลัง (energy level) และความสามารถอดทนต่อความเครียดได้ (stress tolerance)

⁹Roald F.Campbell and others. Introduction to Educational Administration, 116.

¹⁰Chester Barnard, Organization and Management (New York :Cambridge, Mas Harvard University, 1962), 92.

¹¹ เจริญผล สุวรรณโชติ, ทฤษฎีการบริหาร (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์อักษรไทย, 2546), 224.

¹² เรื่องเดียวกัน, 225.

¹³ Likert Rensis, The Human Organization (New York:McGraw-Hill Book Company), 1956. 98.

ริเคิร์ต รินิสส์¹³ (Likert Rensis) ให้ความหมายของคุณลักษณะผู้บริหารว่า คือ การที่ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถ ทั้งกระทำตนให้เป็นผู้บังคับบัญชาและเป็นเพื่อนที่ดีของผู้ร่วมงาน มีความเข้าใจในระบบงานทุกอย่างพอสมควร และจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในงานทุกอย่างแต่อาจจะไม่ดีทั้งหมด เป็นผู้รับผิดชอบติดตามงานได้ดี

ความหมายของผู้บริหาร

โรลด์ เอฟ แคมป์เบล¹⁴ (Roald F. Campbell) ให้ความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพที่ควรจะเป็นคือ มีความรู้เรื่องการบริหาร หลักการจัดการศึกษา ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการบริหารสถานศึกษา การแนะแนว การจัดหลักสูตร การวัดผลประเมินผล กฎหมายเกี่ยวกับการจัดและการให้การศึกษา การนิเทศ หลักวิธีวิจัย การศึกษา มีการนำความรู้ทางวิชาชีพไปใช้กับการบริหารสถานศึกษา

เบนนิสและน่านัส¹⁵ (Bennis & Nanus) นักทฤษฎีได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้บริหารว่า ผู้บริหารคือบุคคลที่มีลักษณะในตนเอง 5 ประการดังนี้ 1) มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อคนในองค์กรมากกว่าผู้อื่น 2) มีบทบาทเหนือบุคคลคนอื่น ๆ 3) มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย 4) ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในองค์กร 5) มีความเป็นผู้นำในตนเอง

สต็อกดิลล์ เอ็ม ราลฟ¹⁶ (Stogdill M. Ralph) ได้ให้ความหมายของคำว่าผู้บริหารคือ 1) ผู้บริหารเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะกระบวนกรอิทธิพลเพื่อโน้มน้าวพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรให้ไปในทิศทางที่ต้องการ 2) ผู้บริหารคือผู้ที่นำกระบวนกรอิทธิพลมาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคคลในองค์กร 3) ผู้บริหารคือผู้ที่นำกระบวนกร อิทธิพลมาใช้ในองค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย

แฮมฟิลล์¹⁷ (Hamphill) ได้ให้ความหมายของคำว่าผู้บริหาร คือ 1) บุคคลที่จะสามารถสร้างความสำเร็จให้องค์กร 2) บุคคลที่สร้างความสัมพันธ์ภายในและภายนอก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) บุคคลที่ยอมเสียสละทั้งทางกายและจิตใจให้กับองค์กร

¹³ Likert Rensis, The Human Organization (New York: McGraw-Hill Book Company), 1956. 98.

¹⁴ Roald F. Campbell and others. Introduction to Educational Administration, 118.

¹⁵ เจริญผล สุวรรณโชติ, ทฤษฎีการบริหาร, 226.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, 227.

¹⁷ Chester Barnard, Organization and Management, 96.

ความสำคัญของผู้บริหาร

ผู้บริหารคือบุคคลที่มีความสำคัญกับองค์กรต่างๆ เพราะผู้บริหารคือผู้ที่จะนำพาให้ องค์กรพบกับความสำเร็จตามที่คาดหวัง ผู้บริหารคือผู้ที่จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลได้ ถ้าเปรียบผู้บริหารก็เปรียบได้ว่าเป็นเสาหลักของบ้านหรือของครอบครัว เพราะผู้บริหารมีภารกิจหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัตินอกเหนือไปจากสมาชิกในองค์กร ซึ่งอาจจะมี ความยากกว่าการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กร เพราะผู้บริหารจะมีการนำระบบ วิธีการ และกลยุทธ์ต่างๆมาใช้ในการปฏิบัติงานของคนในองค์กร ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่ต้องมีความรู้ ในเรื่องหลักการ ทฤษฎีการบริหาร เป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ เป็นผู้มีความ ชำนาญในกิจการแล้วนำมาประยุกต์ใช้ ให้เหมาะกับบุคคล เวลาผู้บริหารจะต้องเป็นผู้สร้างความ ก้าวหน้าเจริญรุ่งเรืองให้กับองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่สำคัญขององค์กรและจำเป็น อย่างยิ่งที่ทุกองค์กรทุกสถาบันต้องมีผู้บริหาร เพื่อเป็นเข็มทิศในการเดินทางให้ประสบผลสำเร็จ และไปถึงที่หมายที่คาดหวังไว้

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารเป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการที่จะนำมาบริหารสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ได้แก่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว กับการปฏิบัติตนอันเป็นบรรทัดฐาน สำหรับความประพฤติและการปฏิบัติของผู้บริหาร เพื่อรักษา และส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือด้านร่างกายและจิตใจ ด้าน มนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และคุณลักษณะด้านวิชาการ เป็นลักษณะเฉพาะของผู้บริหาร ที่แสดงออกถึงความรอบรู้ทางวิชาการ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือด้านความรู้ทาง วิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้และความสามารถในการ ปฏิบัติงาน

ความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหาร

การบริหารเป็นการทำกิจกรรม โดยผู้บริหารและบุคคลในองค์กร เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การ บริหารเป็นศิลปะของการที่ผู้นำจะนำพาผู้อื่นให้ปฏิบัติตามภารกิจตามวัตถุประสงค์ได้ จึงเป็นเรื่องที่ ยุ่งยากสลับซับซ้อน ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารจึงมีความสำคัญ และจำเป็นมากสำหรับการ จะบริหารให้องค์กรให้ประสบความสำเร็จ จนเกิดประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลตามที่คาดหวัง ไว้ เพราะคุณลักษณะของผู้บริหารจะเป็นพลังหรือแรงขับเคลื่อน ให้การบริหารงานประสบ

ความสำเร็จได้ และถือเป็นค่านิยมขององค์กร หากมีผู้บริหารงานที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีความเฉลียวฉลาดทางร่างกายและจิตใจ และมีความสามารถประสบการณ์ มีความกระตือรือร้น และมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอด เป็นผู้นำพาการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี โดยเฉพาะเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมในตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สต็อกคิลล์ เอ็ม ราลฟ¹⁸ (Stogdill M.Ralph) ได้สรุปผลการวิจัยระหว่างปี ค.ศ.1904 ถึง ค.ศ. 1948 ว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงาน ให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ และคุณลักษณะของผู้บริหารที่ตรงตามสมมุติฐานของงานวิจัยดังกล่าวก็คือ ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะในเรื่องของความเฉลียวฉลาด มีการตัดสินใจที่ดี มีพลังหรือมีระดับความกระตือรือร้นสูง มีความทะเยอทะยานมุ่งสู่ความสำเร็จ รับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม มีแรงจูงใจด้านอำนาจ มีความมั่นใจในตนเอง สามารถทนต่อภาวะความเครียด ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารดังกล่าว จึงมีความสำคัญเพื่อที่จะนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

การศึกษาแนวทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait) มีรากฐานมาจากความเชื่อตามทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ (The Great Man Theory) โดยมีความเชื่อถือว่าผู้นำนั้นเป็นมาตั้งแต่เกิดไม่สามารถจะสร้างขึ้นภายหลังได้ “Leader Are Born Not Made” เช่นนโปเลียนมหาราช มหาตมคานธี ประธานาธิบดีลินคอล์น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ ถือว่าเป็นบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ ไม่มีผู้ใดเหมือนการศึกษาที่เป็นระบบของทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ เป็นผลมาจากความต้องการบุคลากรด้านการทหาร ในทางธุรกิจและองค์การของรัฐบาล การศึกษาแนวคิดของทฤษฎีพยายามที่จะเปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้นำ ที่ประสบความสำเร็จที่แตกต่างจากผู้นำที่ไม่ประสบความสำเร็จและคุณลักษณะพื้นฐานที่ศึกษาแล้วสามารถจำแนกได้ดังนี้¹⁹

- 1 คุณลักษณะทางกาย เช่น อายุ ความสูง น้ำหนัก
- 2 คุณลักษณะทางด้านภูมิหลังได้แก่การศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์
- 3 คุณลักษณะด้านสติปัญญา ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ และการตัดสินใจ

¹⁸Stogdill M.Ralph, Handbook of Leadership:A Survey of Theory and Research (New York : The Free Press,1974), 119.

¹⁹เจริญผล สุวรรณโชติ, ทฤษฎีการบริหาร, 229.

4 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ลักษณะที่เด่น ความตื่นตัว ความมานะพยายาม ความมีอิสระ ความเชื่อมั่นใจตนเองลักษณะอัตตาธิปไตย ความก้าวร้าว ความกล้าตัดสินใจ

5 คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงาน เช่น ความต้องการความสำเร็จ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความอดทน

6 คุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ ความสามารถในการบังคับบัญชาความร่วมมือ ความเด่นที่ถูกต้องถึงในทางที่ดี ความมีเกียรติยศชื่อเสียง ความสามารถในการเจรจา และความแนบเนียน (Tact) ทฤษฎีลักษณะของผู้นำที่ศึกษาวิจัย โดยกิเซลลี (Ghiselli) นักทฤษฎีด้านการบริหารของประเทศสหรัฐอเมริกา มีการพิมพ์เผยแพร่ผลงานในปี 1971 การศึกษาของเขาสรุปได้ว่ามีคุณลักษณะอยู่หลายประการที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้บริหารซึ่งได้แก่คุณลักษณะ 6 ประการคือ 1) ความสามารถในการบังคับบัญชา คือความสามารถในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น คือความสามารถในการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม 2) ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ คือความรับผิดชอบ มีแรงจูงใจที่จะทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จ 3) ความฉลาดมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดีมีเหตุผล มีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการคิด 4) กล้าตัดสินใจ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและกล้าตัดสินใจอย่างถูกต้อง 5) มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถ ที่จะจัดการกับปัญหาได้ มีพฤติกรรมที่แสดงให้บุคคลอื่นได้เห็นว่าตนเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง 6) มีความคิดริเริ่ม มีความคิดริเริ่มทำงานด้วยตนเอง โดยมีต้องได้รับคำสั่งหรือการควบคุมจากผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยที่สุด

โรลด์ เอฟ แคมป์เบล²⁰(Roald F.Campbell) ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านทักษะของผู้บริหารว่าเป็นการช่วยในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะด้านทักษะประจำตนอยู่ 3 ประการคือ

1 ทักษะในด้านกลวิธีการทำงาน (Technical Skills) คือ ฐานะที่ต้องทำในหน้าที่ จะทำงานอย่างไรเพื่อให้งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2 ทักษะในการแสดงความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) คือเข้าใจโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ เข้าใจและมองเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

²⁰Roald F.Campbell and others, Introduction to Educational Administration, 120.

3 ทักษะในด้านมนุษย (Human skills) คือรู้จักสร้างความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลภายนอกและภายในองค์การ ใช้ความสามารถของครูให้เป็นประโยชน์ ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นๆ

แนวคิดของ โรลด์ เอฟ แคมป์เบล²¹ (Roald F.Campbell) ยังตรงกับแนวคิดของ คาทซ์ (Katz) ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหารที่ควรพิจารณาใน 2 ส่วน คือ

1 ความรู้อย่างกว้างในวิชาการต่างๆ ได้แก่

- ความรู้ทั่วไปที่เรียกว่าศิลปศาสตร์
- ความรู้ทางวิชาชีพ
- ความรู้ที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจ

2 ระดับและระยะเวลาของประสบการณ์ มีการนำเอาระยะเวลาประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นเกณฑ์ กำหนดมาตรฐานของผู้บริหาร เพราะเป็นที่ยอมรับว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในอาชีพนานกว่าย่อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างประสบผลสำเร็จ

แนวคิดของ ลู ชิง จิน²² (Liu Chig-Jen) นักการศึกษาของประเทศจีน ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อปี ค.ศ.1985 และสรุปผลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารควรมีคุณลักษณะดังนี้

1 เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเจตคติที่ดีในการบริหารและการจัดการศึกษา ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน ครองงาน และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2 เป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำผู้ตามที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความคิดเป็นประชาธิปไตย และมีการทำงานเป็นทีม

3 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ความรู้ทั่วไปในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจของสถานศึกษา

²¹Roald F. Campbell and others, Introduction to Educational Administration, 127.

²²Liu, Chig -Jen. Dissertation Abstracts International (China : Jienyeping 1997), 184.

4 เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสร้างความมุ่งหวังในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแนวทางในการพัฒนาการศึกษา

แนวคิดของ เชสเตอร์ บาร์นาร์ด²³ (Chester Barnard) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ด้านความเป็นผู้นำ ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษ 5 ประการ ดังนี้

1 สามารถปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ได้ มีชีวิตชีวา และทนทาน มีสุขภาพดี คล่องแคล่วว่องไว ร่าเริงแจ่มใส ไม่แสดงอาการท้อแท้ให้ปรากฏ

2 ความสามารถในการตัดสินใจ คือตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตัวเอง

3 มีความรับผิดชอบ ยินดีรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เต็มใจรับคำตำหนิไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

4 มีความสามารถจูงใจให้คนปฏิบัติงาน มีความสามารถในการสนทนาการพูดในที่สาธารณะ

5 มีความฉลาดและไหวพริบ มีความรอบรู้ ทันทต่อเหตุการณ์

แนวคิดเรื่องคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารตามทัศนะของเชสเตอร์ บาร์นาร์ด (Chester Barnard) ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

1 ความมีชีวิตชีวาและทนทาน (Vitality and Endurance) ความมีชีวิตชีวา หมายถึง ความคล่องแคล่วว่องไว ตื่นตัวอยู่เสมอที่จะรับเหตุการณ์ทุกชนิด ปรับตัวได้และร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ความทนทาน คือความสามารถในการทำงานต่อเนื่องกันได้โดยไม่ต้องหยุดพักเบิเวลาานทนต่อความลำบากเจ็บช้ำได้โดยไม่บิปากบ่น หรือแสดงอาการท้อแท้ให้ผู้ใดพบเห็น ส่วนความมีชีวิตชีวา ความคล่องตัวว่องไว แจ่มใสร่าเริง ทำให้ผู้นำมีเสน่ห์ถูกใจคน ความทนทาน ทำให้ผู้นำมีโอกาสหาประสบการณ์ได้มาก เรียนรู้ได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องหยุดยั้ง ทำให้เป็นคนทันโลก ทันเหตุการณ์ และทำให้ได้รับความสำเร็จในงานได้ง่าย เพราะงานบางอย่างไม่อาจหยุดชะงักหรือทิ้งระยะให้พักผ่อนได้ ความร่วมมือของบุคลากรอื่นขึ้นอยู่กับความเอาจริงของผู้นำในการทำงานด้วยเหมือนกัน ดังนั้นความทนทานจึงจำเป็น

²³Chester Barnard, The Function of the Executive (New York : Cambridge, Mas Harvard University, 1972), 103.

2 ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) ผู้นำที่ดีต้องตัดสินใจได้เร็ว และเต็มใจเสมอที่จะเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง ในเมื่อปัญหาใดๆเกิดขึ้น การรู้จักตัดสินใจเป็นลักษณะหนึ่งของความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองก็จะตัดสินใจได้ดี การตัดสินใจที่ถูกต้องรวดเร็วทำให้การแก้ปัญหาต่างๆ กระทำได้โดยทันที่ ความล่าช้าไม่ว่าจะในเชิงตอบรับเห็นด้วยหรือปฏิเสธไม่เห็นด้วย อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่งาน และอาจทำให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชายุ่งยากใจ

3 ความสามารถในการจูงใจ (Persuasiveness) ความสามารถนี้ ถ้าผู้นำขาดเสียแล้วแม้จะมีความสามารถอย่างอื่นมากเพียงใดก็ตาม ยากที่จะนำคนจำนวนมากๆได้ ยากที่จะทำงานให้สำเร็จเพราะคนของหน่วยงานจะดำเนินงานไปได้ โดยได้รับความร่วมมือจากคนหมู่มาก ผู้นำที่สามารถชักจูงใจคนนี้ หมายถึงความสามารถในการสนทนา ความเป็นนักพูด สามารถแสดงปาฐกถาในที่สาธารณะ ความสามารถในการเขียนบทความ การวางตัวให้ผู้อื่นเลื่อมใส ความสามารถจับจุดสนใจของบุคคลอื่นได้ รู้จักเอาใจคนถูกจังหวะโดยไม่เสียงาน และรู้จักขัดในที่อันควร นอกจากนี้ยังต้องเป็นคนที่สามารถใช้ภาษาได้ดี ผู้อื่นเข้าใจง่ายตรงไปตรงมา แสดงความสุจริตใจของตนออกมาให้คนอื่นเห็นชัด

4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง สภาพของอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ ไม่พอใจ เมื่อไม่ได้ทำในสิ่งอันควรทำ หรือไม่ได้ละเว้นในสิ่งอันควรละเว้น เป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดควรในเชิงศีลธรรมและคุณธรรมตามสภาพสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ ผู้นำที่ดีย่อมยินดีรับผิดชอบและเต็มใจยอมรับ ขณะเดียวกันเมื่อรับหน้าที่ได้มาแล้ว จะบากบั่นทำหน้าที่อย่างดีที่สุด โดยไม่ทอดทิ้งแม้จะมีอุปสรรคบางประการมาเกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบเป็นลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้นำทุกคน

5 ความฉลาด มีไหวพริบ (Intellectual capacity) สมองเฉียบแหลม เต็มไปด้วยความรู้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับผู้นำ คนจำนวนมากๆ ไม่มีใครอยากได้ผู้นำที่เสียที่ผู้อื่นอยู่เสมอ ความฉลาด มีไหวพริบจำเป็นที่สุดสำหรับผู้นำทุกประเภท ความฉลาดมีไหวพริบ จะมีได้ก็ต่อเมื่อ ผู้นำเป็นคนดีมีความรู้ดี ฐานะ ฐานะนโยบาย และวัตถุประสงค์ของงานแจ่มชัด รู้กระบวนการวิธีการบริหารงานมีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการเป็นคนพหุสูต คือรอบรู้และสนใจในเรื่องต่างๆรอบด้าน มีความคิดริเริ่ม และที่สำคัญที่สุด คือร่างกายจิตใจ และอารมณ์สมบูรณ์ มีความสนใจในเรื่องต่างๆรอบด้าน เพราะถ้าร่างกายอ่อนแออารมณ์ไม่มั่นคง ไม่ว่าจะมึนระดับสมองหรือเชาวิปัญญาสูงเพียงใด การใช้สมองและเชาวิปัญญาย่อมบกพร่องผิดพลาดได้

แนวคิดของ สตีอกดิลล์ เอ็ม ราลฟ²⁴ (Stogdill M. Ralph) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำ ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1 มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ที่ฉลาดหลักแหลมเป็นนักวิชาการ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความขยัน ให้ความร่วมมือกับกิจการของสังคมเป็นอย่างดี มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมดี

2 มีคุณลักษณะที่เป็นความสามารถด้านการสังคม การริเริ่มมีความเชื่อมั่นในตนเอง มองการไกลในสถานการณ์ต่างๆได้ ให้ความร่วมมือและประสานงานกับผู้ร่วมงานได้ทุกระดับ มีความระมัดระวังในการกระทำและคำพูด รู้จักใช้คำพูด

สตีอกดิลล์ เอ็ม ราลฟ²⁵ (Stogdill M. Ralph) ยังให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านทักษะความชำนาญ ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคล ที่ได้ความรู้มาจากตนเอง แล้ว นำความรู้นั้นมาปฏิบัติออกมาเป็นการกระทำ ซึ่งคุณลักษณะด้านทักษะความชำนาญ จะเป็นการ ช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จกับการบริหารงานได้ ประกอบด้วยพื้นฐาน 3 ประการดังนี้

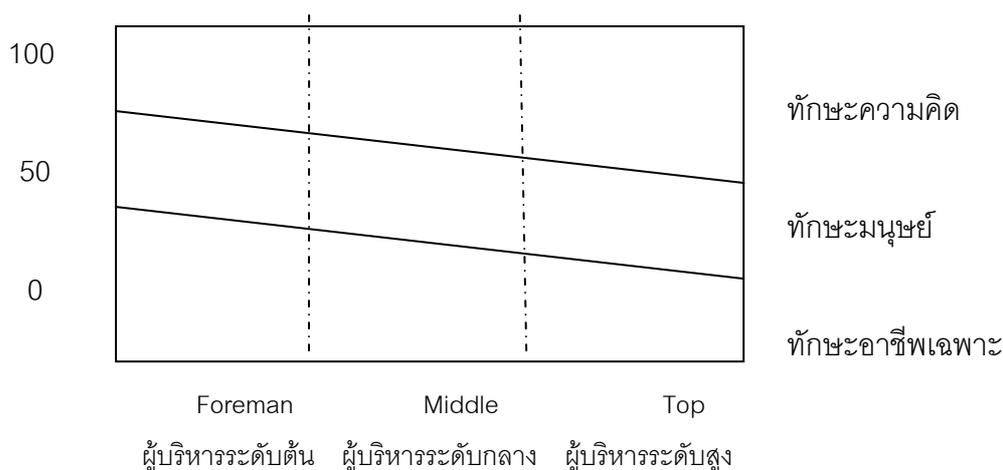
1 ทักษะทางอาชีพเฉพาะ (Technical Skills) คือ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ผู้นำใน วิชาเฉพาะ หรือเทคโนโลยีเฉพาะสาขา เช่น การเป็นนักบัญชี วิศวกร นักพิมพ์ดีด นักกฎหมาย หรือแพทย์พยาบาล ซึ่งความชำนาญเฉพาะสาขา เช่น เป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานปกติของ เขาในหน่วยงานนั้นๆ

2 ทักษะทางด้านความนึกคิด (Conceptual Skills) คือ ความสามารถที่จะมองเห็น ความสัมพันธ์ทั้งหมด ทำให้ผู้บังคับบัญชามีความสามารถในการที่จะประสบผลสำเร็จ ทั้งภายใน และภายนอกองค์การ

²⁴Stogdill M. Ralph, Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research, 133-134.

²⁵Ralph, Handbook of Leadership:A Survey of Theory and Research, 156.

3 ทักษะด้านมนุษย (Human Skills) คือความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทั่วไปผู้นำจะใช้ทักษะแต่ละชนิดเหล่านี้มากน้อยแค่ไหน ย่อมจะขึ้นอยู่กับการบริหาร ตั้งแต่ระดับของหัวหน้าคนงาน จนกระทั่งถึงระดับของผู้บริหารสูงสุด ดังรูปแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แสดงคุณลักษณะด้านทักษะ 3 ประการของผู้บริหาร

ที่มา : สมชาย หิรัญกิตติ, ทฤษฎีองค์การ (กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร จำกัด, 2545), 200.

จากภาพข้างบนนี้แสดงให้เห็นว่า ทักษะทางอาชีพเฉพาะ จะมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับผู้บริหารระดับต่ำ พวกเขาจะต้องใช้ความสามารถทางด้านเทคนิคของงานบางอย่าง เช่น งานที่เกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไก หัวหน้าหน่วยที่เกี่ยวข้องจะต้องมีประสบการณ์ และได้รับการฝึกอบรมความสามารถทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ สำหรับผู้บริหารที่อยู่ระดับสูงขึ้นไป ความสำคัญของความสามารถหรือทักษะทางอาชีพเฉพาะดังกล่าวจะมีความสำคัญน้อยลง และงานของเขาจะต้องใช้ทักษะอย่างอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง และการบริหารงานของหน่วยงานทักษะทางด้านมนุษย จะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารทุกระดับ พวกเขาจะต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปกครอง และความสามารถในการจูงใจ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา ทักษะทางด้านความคิดจะเป็นความสามารถที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของงานและองค์การ ทักษะเช่นนี้จะมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับ

ผู้บริหารระดับสูงสุด เพื่อการวางแผนงานระยะยาว และความคิดเห็นที่กว้างเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารระดับนี้ การพิจารณาถึงทักษะเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจว่า ทำไมผู้บริหารที่เคยประสบความสำเร็จในตำแหน่งหน้าที่ระดับหนึ่ง แต่อาจจะไม่ประสบความสำเร็จสำหรับตำแหน่งหน้าที่ที่อยู่สูงขึ้นไป

การบริหารการศึกษานอกระบบ

ในทางทฤษฎีนักการศึกษาให้ความหมายของคำว่า “การบริหาร” คือกระบวนการทางสังคม (Social process) ที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ การบริหารถือเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ผู้บริหารมีการใช้อำนาจทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ในการบริหารจะต้องมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งเรียกว่าผู้บริหาร (Administrator) โดยได้รับมอบหมายหรือได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจในองค์การซึ่งได้รับการมอบอำนาจการบังคับบัญชามาพร้อมกับความรับผิดชอบบุคคลดังกล่าวนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีการกำหนดตำแหน่งตามวิทยฐานะคือผู้อำนวยการชำนาญการ ผู้อำนวยการพิเศษ

การบริหารการศึกษเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารรัฐกิจ (Public administration) ดำเนินการเพื่อมุ่งต่อประโยชน์ของสาธารณชนมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลของกำไรหรือขาดทุน ที่เป็นค่าของเงินหรือทรัพย์สิน การบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยก็เช่นกัน ดำเนินการเพื่อมุ่งต่อประโยชน์ที่จะเกิดผลแก่ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงมีการพัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคมอย่างมีคุณภาพ มีสมรรถภาพ และประสิทธิภาพ

การพัฒนาทางการศึกษาของประเทศไทย แม้จะเป็นการขยายตัวเชิงปริมาณ แต่ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้กับการนำไปใช้ของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ และคุณภาพยังเป็นเรื่องที่ต้องเร่งให้ความสำคัญจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 8.5 แต่ก็ยังไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับอยู่ดี และถือว่าต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย เช่น ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ ที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประมาณ 10-12 ปี เพราะเหตุนี้เองกลุ่มประชากรที่ยังไม่อาจจบการศึกษาในระดับภาคบังคับ หรือจบการศึกษาภาคบังคับ ภายใน 9 ปี จึงยังต้องออกมาประกอบอาชีพเพื่อบรรเทาปัญหาการครองชีพให้กับตนเองและครอบครัว โดยเห็นความสำคัญของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นสถาบันทางการศึกษาที่จะ

ยกระดับการศึกษาให้กับตนเองในปัจจุบันได้ รวมไปถึงประชาชนผู้สนใจการเรียนรู้วิชาที่พระยาล้าน การต้องการศึกษาเทียบระดับความรู้ เทียบประสบการณ์ทางวิชาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป

ความหมายของการบริหาร

เชสเตอร์ บาร์นาร์ด²⁶ (Chester Barnard) ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็นการบริหารหรือการทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

โรลด์ เอฟ แคมป์เบล และคณะ²⁷ (Roald F. Campbell and other)³⁴ ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็นการจัดองค์การให้เป็นไปตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การตัดสินใจสั่งการเพื่อการดำเนินการ (Decision Making) 2) การปฏิบัติตามโครงการที่กำหนดไว้ (Programming) 3) การกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานตั้งใจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Stimulating) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Appraising)

ความสำคัญของการบริหาร

การบริหารเป็นเรื่องที่จำเป็นในหมู่มนุษย์ ซึ่งต้องมารวมกันอยู่เป็นสังคมใหญ่ การบริหารมีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้น เมื่อคนเราต้องมารวมอยู่กันเป็นกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป แม้มนุษย์ตัวเองเพียงผู้เดียวก็ต้องเกิดการบริหาร คือการบริหารตนเอง หรือการจัดระบบความเป็นอยู่ของตนเอง แต่เมื่อมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม ก็ยิ่งจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแล้วทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องจัดระบบต่างๆขึ้น เช่น การจัดระบบภายในครอบครัวที่มีสมาชิกตั้งแต่ ญาติผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ลูก ซึ่งจะต้องมีการแบ่งหน้าที่กันทำตามถนัดหรือตามขนบธรรมเนียมประเพณี จึงทำให้เกิดขอบข่ายของงาน เกิดความมีระบบ จากครอบครัวที่ประกอบเป็นอาชีพอาจทำให้ต้องขยายไปในรูปขององค์การ ที่ขยายตัวเป็นสถาบันที่ใหญ่กว่าครอบครัวเช่น วัด โรงพยาบาล โรงเรียนที่ว่าอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ ประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดระบบการบริหารให้มีความเป็นแบบแผนของการอยู่ร่วมกัน

²⁶Chester Barnard, The Function of the Executive, 106.

²⁷Roald F. Campbell and others, Introduction to Educational Administration,

การบริหารเป็นความรู้ทั้งด้านศาสตร์และศิลปะที่มีความสำคัญและความจำเป็นจะต้องมีอยู่ในการดำเนินงาน เพราะเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของสถาบันและองค์กรต่างๆ นักปราชญ์เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ เพราะการบริหารจะต้องสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมของมนุษย์ (Human Behavior) และพฤติกรรมของสังคม (Social Behavior) โดยที่ความก้าวหน้าของการบริหารจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการหาวิธีการต่างในการที่จะทำให้การบริหารมีผลสำเร็จมากที่สุด

แนวคิดของการบริหาร

ในการบริหารสถาบันใดๆก็ตาม ผู้บริหารจะดำเนินการไปตามแนวคิดและความเชื่อหรือยึดหลักการตามทฤษฎีที่มีการกล่าวถึงไว้ หรือยึดตามนโยบายที่มีการกำหนดขึ้น หรืออาจจะดำเนินการไปโดยไม่มีหลักเกณฑ์ใดเป็นหลักยึดก็ตาม ซึ่งเป็นการถือว่าเขาเหล่านั้นได้ดำเนินการตามแนวความคิด หรือความเชื่อของตนเอง หรืออาจจะยึดหลักปรัชญาเป็นแนวทางการบริหาร แนวคิดสำหรับการบริหารได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเรื่อยๆ ซึ่งในอดีตได้มีการยึดหลักปรัชญามาเป็นแนวคิด โดยสามารถแบ่งแนวคิดตามหลักปรัชญาได้ 2 ลักษณะ คือ²⁸

1 ปรัชญาการบริหารที่เน้นกิจกรรมเป็นหลัก (Activities Oriented) เป็นการบริหารที่ขึ้นอยู่กับระบบคำสั่ง (Command System) ผู้บริหารสามารถปฏิบัติให้คำสั่งนั้นเกิดประสิทธิผลและงานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลผู้มีอำนาจเหนือผู้อื่นและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร การดำเนินการทุกอย่างจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมขึ้นเอง เช่น กิจกรรมการจัดโครงสร้างขององค์กร การจัดแบ่งงาน การตัดสินใจ การมอบอำนาจ และการควบคุมงานโดยผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว

2 ปรัชญาการบริหารที่เน้นผลงานขั้นสุดท้ายเป็นลำดับ (Results Oriented) เป็นการคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงและแนวโน้มที่ควรจะเป็น ตลอดจนหลักการเทคนิคและความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ปรัชญาการบริหารแนวคิดนี้ จึงเป็นการลดอำนาจการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว เปลี่ยนมาเป็นการบริหารที่เน้นเรื่องของความต้องการของผลงานขั้นสุดท้ายเป็นสำคัญจะเน้นถึงเรื่องความร่วมมือของผู้ร่วมงาน การใช้ทรัพยากรบุคคลให้ได้ประโยชน์

²⁸ Charles Owen, Williams How to be a Leader, 3 rd ed. (Washington Square Press), 1979.

มากที่สุดให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและการแสวงหาทางเลือก เพื่อความสำเร็จของงานตามปรัชญาการบริหารแนวคิดนี้ จึงทำให้ผู้บริหารรู้จัก และยอมรับตนเอง และมองเห็นทิศทางที่จะนำมาซึ่งประสิทธิผลขององค์การ เพราะผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการทำงาน การประเมินผลงาน ซึ่งจะมุ่งไปที่ผลงานขั้นสุดท้าย(Results) มากกว่าขั้นตอนต่างๆในการทำงาน (Activities)

ความหมายของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) การพัฒนาประเทศโดยการน้อมนำแนวพระราชดำริ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติให้ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาจึงส่งผลให้ทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการศึกษาลดชีวิต ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคน หรือ “การพัฒนาทุนทางปัญญาของมนุษย์” ให้มีความพร้อมต่อกระแสโลกาภิวัตน์และเป้าหมายของแผนฯ ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพคน เกี่ยวกับเรื่องของการจัดการศึกษา คือเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อส่งเสริมศักยภาพให้กับตนเอง ที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย โดยเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยให้ถึง 10-12 ปี²⁹

ดังนั้นจากเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10(พ.ศ.2550 ถึง 2554) เป็นผลให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องเร่งรัดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนและกลุ่มเป้าหมายอย่างครอบคลุมและทั่วถึงอย่างในปัจจุบันดังวิสัยทัศน์ของปี 2551 ที่ว่า “การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นองค์การหลักในการสร้างสังคมอุดมปัญญาด้วยการจัดการศึกษา ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง”จะเห็นได้ว่าสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญและมีความพร้อมที่จะสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนคนไทยทุกคนอย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น

²⁹ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, จุดประกาย กศน. (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองเจริญพาณิชย์การพิมพ์, 2550), 3.

ความหมายของการศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกโรงเรียน³⁰ ตรงกับคำว่า Non formal Education มีการพัฒนามาจากคำว่าการศึกษาผู้ใหญ่ Adult Education เป็นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดบริการให้กับประชาชน ตั้งแต่อายุ 15-59 ปีเป็นต้นไป ที่เป็นผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ในช่วงวัยเรียนจนวัยผู้ใหญ่ การจัดการศึกษาเป็นลักษณะของการศึกษาต่อเนื่อง (Continuin Education) เป็นการศึกษาเพิ่มเติม (Extension Education) และเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Education) ลักษณะของการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดฝึกอบรม หรือฝึกทักษะด้านวิชาชีพระยะสั้น การเทียบระดับและเทียบประสบการณ์ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการส่งเสริมการอ่าน กัน ไม่ให้เกิดการลืมหนังสือ และเป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ การศึกษานอกโรงเรียนหมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบ ที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียน แต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ ประชากรที่มีอายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้ว ตลอดจนประชากรวัยแรงงานและวัยอื่นๆ โดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ ความสนใจ ฯลฯ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่านการ เขียน ความรู้ทั้งทางด้านทักษะอาชีพ และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับเจตนารมณ์และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม การศึกษาประเภทนี้มีความยืดหยุ่น ในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนการ วัดผลประเมินผล สถานที่เรียน ผู้เรียน สามารถเข้าเรียนได้เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีภาระความจำเป็น และกลับมาเรียนใหม่ได้ เมื่อต้องการเป็นการศึกษาที่จัดขึ้น เพื่อตอบสนองของความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภทนี้ไม่จำกัดเฉพาะสถาบันการศึกษา อาจเป็นหน่วยงานอื่นๆ ทั้งรัฐและเอกชน

³⁰ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, ทิศทางการจัดการศึกษา กศน.ยุคใหม่ (กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนางาน กศน., 2550), 54.

ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาและการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มาจากแต่เด็กดำบรรพ์ควบคู่กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ตลอดมา การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น การเรียนรู้ที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ นับตั้งแต่เด็กดำบรรพ์เป็นการเรียนรู้ตามความสนใจของมนุษย์ไม่มีระบบระเบียบตายตัว การศึกษาตามอัธยาศัย จึงเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นกระบวนการของการศึกษาที่ส่งเสริมให้มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานและความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยจากบุคคลต่างๆ ดังนี้

ปฐม นิคมมานนท์³¹ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้กล่าวว่าการศึกษิตตามอัธยาศัยเป็นกระบวนการตลอดชีวิต ซึ่งบุคคลได้สร้างเจตคติ ค่านิยม ทักษะ และความรู้ต่างๆ ในสภาพแวดล้อม เช่น การเรียนรู้จากครอบครัว เพื่อนบ้าน จากการทำงาน จากการเงิน จากตลาด ร้านค้า ห้องสมุด ตลอดจนการเรียนรู้จากสื่อมวลชนและจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน³² ได้ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน จากบุคคล จากครอบครัว จากสื่อ จากชุมชน จากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน และไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร ไม่มีสถานที่เรียนที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้ ไม่จำกัดเวลาเรียน โดยสามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้น ทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

สุนทร สุนันท์ชัย³³ ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษาที่ได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน จากครอบครัว จาก

³¹สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, ทิศทางการจัดการศึกษา กศน.ยุคใหม่, 55.

³²กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดการศึกษานอกโรงเรียน(กรุงเทพฯ : กองพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547), 37.

³³สุนทร สุนันท์ชัย, มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหารงาน กศน. (อุดรธานี:ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี, 2541),22.

ชุมชน จากการทำงาน จากสภาพแวดล้อม จากการเงิน จากห้องสมุด สื่อมวลชน และอื่นๆจาก คำนิยามของการศึกษาตามอรรถาธิบายที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นการศึกษที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิต โดยเป็นการเรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากครอบครัว จากการทำงาน จากบุคคลต่างๆ จากสื่อมวลชน จากแหล่งความรู้ต่างๆ และจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีข้อกำหนดและข้อจำกัดในด้านเวลาสถานที่ และเกิดขึ้นได้ทุกช่วงเวลา

การศึกษาตามอรรถาธิบายนอกเหนือจากการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว บุคคล องค์กร และ หน่วยงานต่างๆก็มีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามอรรถาธิบาย ที่สำคัญได้แก่³⁴

1 ครอบครัว พ่อแม่ และสมาชิกในครอบครัว มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการให้การ เรียนรู้ต่างๆ กับบุตรหลานและบุคคลในครอบครัวได้เรียนรู้ค่านิยมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ประสบการณ์ และความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2 สถาบันการศึกษา เป็นแหล่งให้บริการด้านความรู้ต่างๆ กับเด็ก เยาวชน และ ผู้ใหญ่ที่สนใจ ต้องการแสวงหาความรู้ โดยการจัดแหล่งเรียนรู้ อุทยานการเรียนรู้ ห้องสมุด และสื่อต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในปัจจุบันได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างกว้างขวาง

3 สถานที่ทำงาน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของการทำงาน เป็นการ เรียนรู้จากบุคคลต่างๆ รอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ทั้งในด้านหน้าที่ตามภารกิจ (task function) และหน้าที่ทาง สังคม (social function)

4 องค์กรหน่วยงานมูลนิธิและสถาบันต่างๆทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้โอกาสเด็กเยาวชน ผู้ใหญ่และประชาชนทั่วไปได้เกิดการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน ทั้งใน รูปของการให้ความรู้และหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตการให้สาระบันเทิง เพื่อการ พักผ่อนหย่อนใจ การสร้างเจตคติ และค่านิยมที่ดีของสังคม

³⁴ บุญชม ศรีสะอาด, คล้ายวันสถาปนากรมการศึกษานอกโรงเรียน (กาฬสินธุ์ : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาฬสินธุ์, 2541), 36.

5 สื่อมวลชน เป็นแหล่งการเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีความสำคัญมากที่สุด ในปัจจุบันโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็ก เยาวชน เนื่องจากสื่อมวลชนได้ให้บริการความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

6 แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัย ที่เพิ่มบทบาทและความสำคัญมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันจะถูกทำลายมากยิ่งขึ้น ประชาชนจึงให้ความสนใจเข้ามาใช้บริการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นตามลำดับ เช่น อุทยานทางธรรมชาติ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ป่าเขา สวนสมุนไพร เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในขณะเดียวกันก็ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติ

7 แหล่งนันทนาการและพิพิธภัณฑ์ศาสนสถาน และสถานบันเทิงต่างๆเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนเริ่มให้ความสนใจ เช่น สวนออกกำลังกาย สนามกีฬา สถานเยาวชน โรงละคร วัด โบสถ์ เนื่องจากประชาชนต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่ฝึกจิตใจให้สงบสุขร่มเย็น เป็นการเรียนรู้ในด้านจิตใจและการสร้างค่านิยมที่ดีให้กับตนเอง และการสร้างร่างกายให้แข็งแรง

8 แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแหล่งการเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัยที่มีมาแต่ในอดีต ที่ภูมิปัญญาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ เยาวชน และผู้ใหญ่ในรุ่นต่อๆมาได้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสถานที่เหล่านี้เปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศทุกวัย ทุกกลุ่มอายุได้เข้าไปเรียนรู้ได้ตามความสนใจ

9 ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัยที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าแหล่งการเรียนรู้อื่นๆและอาจมีความสำคัญมากที่สุด เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่สนใจใฝ่รู้ เพื่อการศึกษาและการเล่าเรียน ห้องสมุดมีด้วยกันหลายประเภท นับตั้งแต่ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเหล่านี้ทำหน้าที่ในการเป็นแหล่งรวมสื่อต่างๆเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมกลุ่ม ห้องสมุดในปัจจุบันๆ ได้มีการพัฒนาในด้านรูปแบบการให้บริการกิจกรรมการให้บริการ และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ก็มีวัตถุประสงค์ คือ เป็นการเรียนรู้ให้กับเด็กเยาวชน และประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดประชาชนในปัจจุบันทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ประวัติและความเป็นมาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 26 กันยายน 2515(ฉบับที่ 22) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 401 วันที่ 23 มีนาคม 2522 และนับตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ภารกิจของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ต่อมาในปี พ.ศ.2542 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการใหม่ มีผลให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 โดยอยู่ ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ ถึงแม้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะปรับเปลี่ยนสถานภาพไป แต่ภารกิจที่ต้องรับผิดชอบและยังคงดำเนินการต่อไปคือ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต³⁵

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2551 สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ถือเป็นกฎหมายและมีผลบังคับใช้ ในวันที่ 4 มีนาคม 2551 ด้วยเหตุผลที่ว่ากฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มีหลักการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบใดก็ได้ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาทั้งสามรูปแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากกลไกและการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและเป้าหมายดังกล่าว จึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัด

³⁵กรมวิชาการ, พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546),15.

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะมีผล ในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

เป้าหมายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

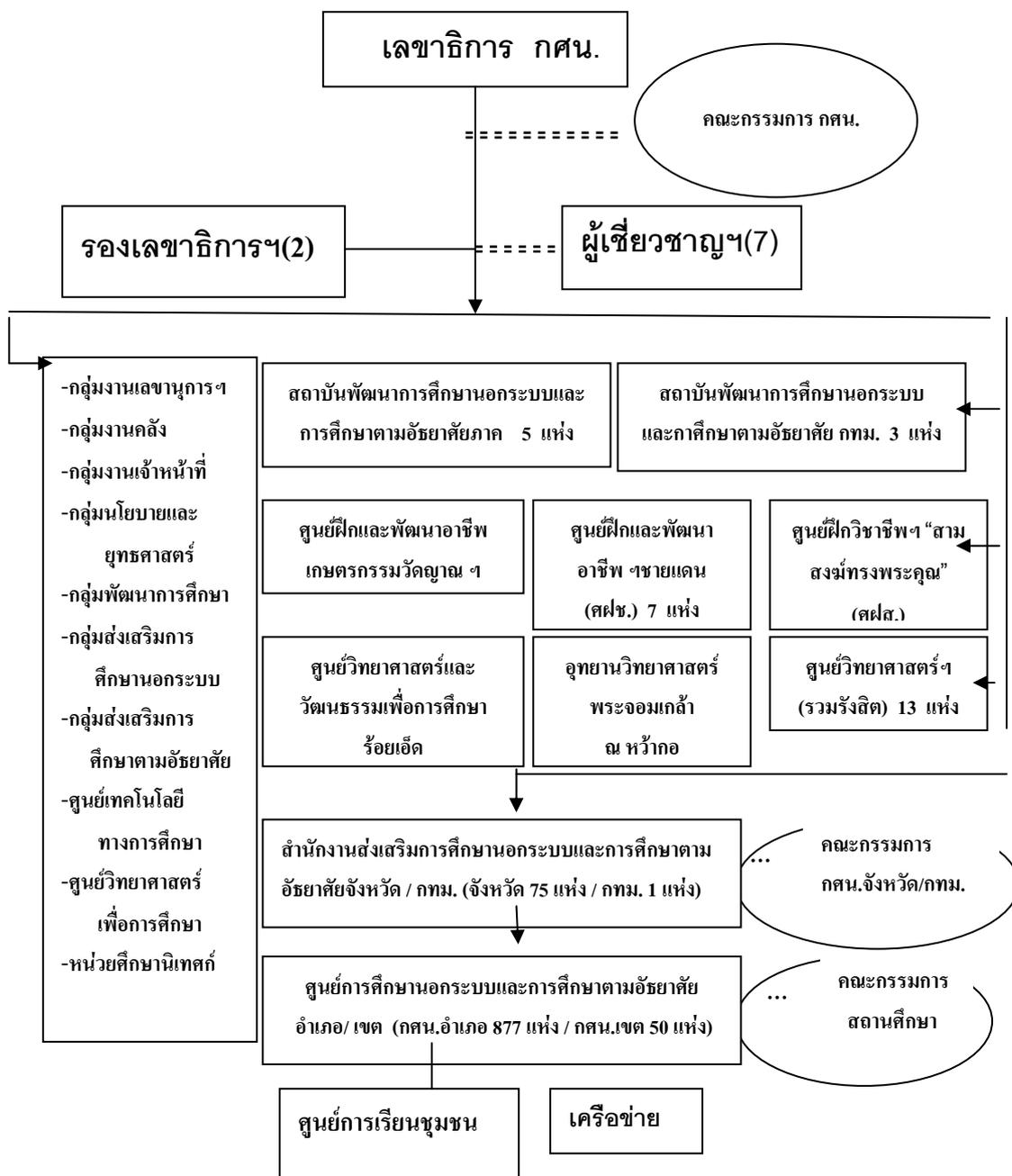
เป้าหมายที่ 1 เป้าหมายด้านการยกระดับการศึกษา และการขยายโอกาสทางการ ศึกษาเป็นการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรวัยแรงงาน และการขยายโอกาสทาง การศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีความประสงค์จะได้รับการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายไว้ดังนี้³⁶ เป้าหมายระดับบุคคล ประชากรวัยแรงงาน(อายุ15-59ปี) ได้รับการยกระดับการศึกษาที่สูงขึ้นถึง ระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่อง โดยจำแนกเป็นประชากรวัยแรงงานอายุ15-39 ปี ให้ ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาประชากรวัยแรงงานอายุ 40-59 ปี ให้ได้รับ บริการการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน) ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ให้ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง ประกอบด้วยการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อ พัฒนาสังคมและชุมชน และได้รับบริการการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ประชากร กลุ่มผู้ด้อยโอกาสเช่น ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กจากครัวเรือนที่ยากจน สตรี เด็กและเยาวชนใน สถานพินิจ ผู้ต้องขัง ประชาชนพื้นที่บริเวณชายแดน ประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกล ผู้พิการ ผู้ ไม่รู้หนังสือ และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ รวมทั้งคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ ให้ได้รับบริการ การศึกษานอกระบบที่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ประชาชนที่ได้รับบริการส่งเสริมการเรียนรู้ ตามอัธยาศัย เป้าหมายระดับครัวเรือนครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 900,000 ครัวเรือน ได้รับการ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย อย่างน้อย 1 กิจกรรม

³⁶ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย, ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานการจัดการศึกษา กศน.(กรุงเทพฯ : รังสีการพิมพ์, 2551), 26-27.

เป้าหมายที่ 2 เป้าหมายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชน ให้มีวิถีคิดและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ โดยดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายตามเป้าหมาย 1 อำเภอ 1 ตำบล/ชุมชน (3,500 ตำบล/ชุมชน)

เป้าหมายที่ 3 เป้าหมายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการพัฒนา 1) คุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ใน 4 วิชาหลักได้แก่ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ 2) ลดอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานนอกระบบเฉลี่ยร้อยละ 5 ในทุกระดับ 3) ผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง แต่ละหลักสูตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมินตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร 4) ผู้เรียน/ผู้รับบริการกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ละกิจกรรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม

โครงสร้างสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, โครงสร้างสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ:รังสีการพิมพ์,2551), 32.

ความสำคัญของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 เป็นกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรากฐานที่มั่นคงมาจาก“การศึกษาผู้ใหญ่”ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษของปี 2473 เป็นต้นไป

เมื่อรัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาในรูปแบบอื่น เพื่อยกระดับอัตราการรู้หนังสือ ซึ่งขณะนั้นอัตราการรู้หนังสือของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป มีเพียง 32 เปอร์เซ็นต์ ในปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรับผิดชอบงานการศึกษาผู้ใหญ่โดยตรง และได้ริเริ่มโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือทั่วประเทศ พร้อมกับประกาศใช้กฎหมายบังคับให้ประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอายุระหว่าง 20-45 ปี เสียค่าเล่าเรียนเป็นรายปีจนกว่าจะผ่านการทดสอบว่าเป็นผู้รู้หนังสือแล้ว โครงการรณรงค์ฯ ดังกล่าวประสบความสำเร็จพอสมควรแต่ต้องหยุดชะงักไปเนื่องจากภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงระหว่าง 2513-2523 ภารกิจการดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้ขยายตัวและมีบทบาทหน้าที่เพิ่มมากขึ้น จนได้มีการตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนทั่วไป ที่พลาดและขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต ต่อมาในฐานะเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการงานการศึกษานอกโรงเรียน เป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศมีกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบสำหรับให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสรับการศึกษาและการพัฒนาตามสภาพความพร้อมได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน³⁷ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยให้บริการทางการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาสายสามัญ การศึกษาสายอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการและความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของตนเอง

³⁷ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, การติดตามผลผู้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน ระหว่างปี 2544-2546 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2548), 13-14.

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศูนย์ กศน. อำเภอ³⁸

- 1 จัดการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2 ส่งเสริม สนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 3 ดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาลและงานเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- 4 จัดส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาตามโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่
- 5 จัดส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6 วิจัยและพัฒนาคุณภาพหลักสูตรสื่อ กระบวนการเรียนรู้ และมาตรฐานการศึกษา
- 7 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
- 8 กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นิเทศติดตามประเมินผลภายในภายนอก และรายงานผลการดำเนินงาน
- 9 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 10 ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 11 ดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด
- 12 ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

แนวคิดการจัดการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ที่จะสนองตอบความต้องการ ในการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างทั่วถึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมี

³⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษา กศน. (กรุงเทพฯ : รังสีการพิมพ์, 2551), 24-25.

ลักษณะยืดหยุ่นมากกว่า สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างหลากหลายและทั่วถึง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องสร้างวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและแสวงหาได้โดยง่ายสำหรับคนทั่วไป การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้นำปรัชญา “คิดเป็น” มาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายสูงสุดของชีวิตคนให้มีความสุข ซึ่งบุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายได้หากสามารถแก้ไขปัญหา และปรับตัวให้ประสานสมดุลกับสภาพแวดล้อม

ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ นักการศึกษาไทยได้แสดงแนวคิดการศึกษานอกโรงเรียนไว้ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา โดยมีหลักการว่าความ ต้องการขั้นพื้นฐานของการเรียนของมวลชน ก็เพื่อมุ่งให้เกิดความประสมกลมกลืนเข้ากันได้ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสมดุลจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อคนสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ หรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ซึ่งเรียกว่า “คิดเป็น”³⁹

หลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีเป้าหมายสำคัญ คือ ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองและพึ่งพาตนเองได้ โดยใช้กระบวนการของการศึกษา ที่บูรณาการการเรียนรู้ให้เข้ากับการดำรงชีวิต โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่จริงจัง เป็นการระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชนมาจัดการศึกษา หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีหลักการดังนี้⁴⁰

1 หลักความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นการสร้างโอกาส และทางเลือกทางการศึกษาให้แก่ทุกคน ให้สามารถใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

³⁹ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547), 1-9.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, 10-19.

2 หลักการพัฒนาตนเอง และการพึ่งพาตนเองหลักสูตร และกิจกรรมให้ผู้เรียน พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดำรงชีวิตอย่างเป็น สุขท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3 หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ที่ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาความเป็นมนุษย์

4 หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ที่ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาความเป็นมนุษย์

5 หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการ ของตนเอง และจัดการกับตนเองได้อย่างเหมาะสมไม่ผิดหลักคุณธรรมจริยธรรม

6 หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยครู บุคลากร และนักศึกษาต้องมีส่วนร่วมของ สังคมที่จะช่วยกันทำให้สังคมพัฒนายิ่งขึ้น

ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต ในโลกที่เข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 มีการย้ำเน้น ความสำคัญดังกล่าว จากรายงานเรื่องการเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน ที่คณะกรรมการธิการนานาชาติว่า ด้วยการศึกษาศตวรรษที่ 21 เมื่อพ.ศ. 2544 ที่กล่าวว่าสี่เสาหลักที่เป็นรากฐานของการศึกษา ได้แก่⁴¹

1 การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นองค์ความรู้โดยการรวม ความรู้สำคัญอย่างกว้างๆเข้าด้วยกัน มีการศึกษาลงลึกในบางวิชาที่เลือกไว้ ซึ่งภูมิหลังกว้างๆนี้ จะเป็นใบเบิกทางนำไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต โดยช่วยวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับให้คนมีจิตใจ ชอบแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

⁴¹ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, 26-29.

2 การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง (Learning to Do) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะ และศักยภาพของมนุษย์ในลักษณะที่ช่วยสร้างความสามารถให้มนุษย์ดำรงชีพ อยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ความสามารถและทักษะดังกล่าว จะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ ถ้าผู้เรียนมีโอกาสได้ ทดลองและพัฒนาความสามารถของตน โดยมีส่วนร่วมในโครงการประสบการณ์ในงานอาชีพหรือ งานทางสังคมอย่างจริงจัง

3 การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้มนุษย์สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตทุกด้านและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมี ความสุขในโลกในศตวรรษที่ 21 ทุกคนยังจำเป็นจะต้องมีความเป็นอิสระและรู้จักตัดสินใจ ประกอบ กับการมีความรู้สึกรับผิดชอบโดยส่วนตัวอย่างแรงกล้าต่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกันกับผู้อื่น

4 การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความรักและเคารพซึ่งกันและกัน โดยพัฒนาความ เข้าใจในผู้อื่น ทั้งแง่ประวัติศาสตร์ธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมทางจิตใจ ซึ่งจะเป็พื้นฐาน สำหรับการรังสรรค์จิตวิญญาณใหม่ ที่ตระหนักสำนึกถึงการต้องพึ่งพาอาศัยกัน รวมทั้งการ วิเคราะห์ความเสี่ยงและความท้าทายของอนาคตร่วมกัน

ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน มีปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับข้อ ซึ่งเป็นพื้นฐานของ ความคิดในการจัดกิจกรรมที่ควรเรียนรู้และทำความเข้าใจ ได้แก่⁴²

1 ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เน้นแนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม

2 ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ตระหนักถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในความต่างนั้น การพัฒนาคนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาเป็น รายบุคคล จึงต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคลและยอมรับความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

⁴² สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, 30-31.

3 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เน้นความเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคล การยอมรับผลของการกระทำและการตัดสินใจ ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของตนเองต่อการกระทำทางสังคม การจัดการศึกษาจึงมุ่งเสริมสร้างพลังในการพัฒนา และการตัดสินใจของบุคคล

4 ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มปฏิรูปก้าวหน้า (Radicalism) กลุ่มปรัชญานี้เป็นที่รวมแนวความคิดที่วิพากษ์การศึกษาที่จัดอยู่โดยทั่วไป มุ่งใช้การศึกษาเป็นกลไกของการแก้ไขปัญหา และแสวงหาทางออกในสังคม เช่น กลุ่มที่ปฏิเสธระบบโรงเรียน (Deschooling) ของอิวาน อิลลิช กลุ่มของ เปาโล แฟร์ ที่วิพากษ์การศึกษาซึ่งสะท้อนนัยของการกดขี่ จำเป็นที่จะต้องสร้างมโนสำนึกใหม่ในการเรียนรู้ หากจะพิจารณาถึงการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดในประเทศไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของไทย มิได้ยึดมั่นในหลักปรัชญาใดปรัชญาหนึ่ง แต่ได้ผสมผสานแนวคิดจากหลักปรัชญาต่างๆ เข้ามาในแนวความคิดของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ยังผสมผสานแนวคิดภูมิปัญญาอารยธรรมตะวันออก เข้ามาเป็นพื้นฐานความคิดจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้วยแนวความคิดเชิงปรัชญา ที่โดดเด่นของการศึกษานอกโรงเรียนของประเทศไทย คือแนวคิดเรื่องคิดเป็น ซึ่งเป็นได้ทั้งปรัชญาในตัวของมันเองและเป็นความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของประเทศไทย

หลักการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy)

ทฤษฎี Andragogy ของโนนเรส⁴³ (Knowles) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นมาจากการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งเน้นย้ำว่าผู้ใหญ่ผู้นั้น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และการคาดหวังว่าการตัดสินใจเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้รับการตอบสนองที่ดี ดังนั้นโปรแกรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้ใหญ่แต่ละคน หลักการของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ

- 1 ผู้ใหญ่ต้องการที่จะรู้เหตุผลว่าทำไม พวกเขาจึงต้องการเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างเท่านั้น บางเรื่องก็ไม่จำเป็นต้องเรียน
- 2 ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ประสบอยู่

⁴³ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, 34.

- 3 ผู้ใหญ่ที่มุ่งที่จะเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา หรือนำไปใช้ได้จริง
- 4 ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี เมื่อเรื่องที่เรียนนั้น มีคุณค่าจริงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา

โนนเร็ด (Knowles) ยกตัวอย่างของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ที่เป็นผู้ใหญ่ โดยต้องคำนึงถึงว่า

- 1 มีความจำเป็นที่จะต้องอธิบายว่า ทำไมเรื่องที่เฉพาะเจาะจงบางเรื่องจะต้องถูกสอนแก่ผู้ใหญ่ บางเรื่องยอมรับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วได้ไม่ต้องเรียนอีก
- 2 การสอนจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำงาน เพื่อให้เกิดการทำได้อย่างแม่นยำ กิจกรรมการเรียนจะต้องอยู่ในบริบทของงานง่าย ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
- 3 การสอนจะต้องครอบคลุมและคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านพื้นฐานของผู้เรียน การจัดสื่อการเรียนและกิจกรรม จะต้องจัดในระดับที่แตกต่างกัน รวมทั้งประเภทของการเรียนรู้ที่หลากหลายของการมีประสบการณ์
- 4 เมื่อผู้ใหญ่เริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนจะต้องช่วยให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและช่วยชี้แนะแนวทาง เมื่อเกิดข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

หลักการสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy)⁴⁴

- 1 ผู้ใหญ่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมเข้าไปเกี่ยวข้องกับในการวางแผน และประเมินการจัดการเรียนการสอน
- 2 ประสบการณ์และความผิดพลาดต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3 ผู้ใหญ่จะใช้เวลาส่วนใหญ่สนใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจมีเพื่อนช่วยเรียนและมีใครสักคน (ครูฯ) คอยให้คำแนะนำ
- 4 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางมากกว่าที่จะมุ่งเนื้อหา
- 5 การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นเมื่อบทเรียนสัมพันธ์กับชีวิตจริง และเรียนรู้จากของจริงมากกว่าสิ่งสมมุติ

⁴⁴ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, การจัดการศึกษาออกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, 35-36.

จาร์วิส (Jarvis) นักทฤษฎีได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดังตารางเปรียบเทียบดังนี้

การเปรียบเทียบลักษณะและวิธีการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบลักษณะและวิธีการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	วิธีการจัดการเรียนรู้
1) การเรียนรู้เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Basic human need) 2) ผู้ใหญ่ในฐานะผู้เรียน ชอบที่จะมีส่วนร่วม (Participate) ในกระบวนการเรียนรู้ 2.1 นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีเรื่องเหล่านี้ติดตัวมาด้วยคือ <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ต่างๆ - ความหมายต่อสถานการณ์การเรียนรู้ - ความต้องการในการเรียนรู้ 2.2 นักศึกษาผู้ใหญ่จะมีลักษณะบางประการต่อสถานการณ์ในการเรียนรู้คือ <ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อมั่นในตนเอง - ความชื่นชมในตนเอง - การรับรู้ในตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนไม่ใช่สิ่งจำเป็นและสำคัญมากนักในการเรียนรู้ แต่จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้การเรียนรู้เร็วขึ้น - วิธีการสอนทั้งหลายควรจะใช้เพื่อการอำนวยความสะดวกมากกว่าที่จะเป็นการสั่งสอน - ครูควรใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนให้เป็นประโยชน์ในการสอน - ผู้สอนควรสร้างระบบความหมายที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ด้วยการบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน - ครูควรช่วยเหลือนักศึกษาในการเรียน เพื่อการประยุกต์มากกว่าการสอนเฉพาะทฤษฎี - ผู้สอนควรสนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น - พยายามสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ให้ควบคู่ไปกับความรู้ที่เขาได้รับ - สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการประเมินผลด้วยตนเอง

จิตวิทยาการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในทุกกิจกรรมของการศึกษานอกโรงเรียน จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ สภาพธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่มีความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่าง จากกลุ่มเป้าหมายใน

โรงเรียน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงจิตวิทยาผู้ใหญ่ ซึ่งต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรมของผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสนใจมีลักษณะการเรียนรู้เฉพาะของคน เพื่อผู้ที่จะจัดการศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ได้อย่างถูกต้อง

การจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ใหญ่ ซึ่งนับตั้งแต่อายุ 16 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุเลยวัยการศึกษาภาคบังคับไปแล้ว จะมีลักษณะที่พบเห็นได้ดังนี้⁴⁵

- 1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน
- 2 ขาดความมั่นใจไม่ค่อยกล้าแสดงออก
- 3 ไม่อยากเข้าสังคมกับคนอื่นที่แตกต่างไปจากพวกของตัวเอง เพราะมักจะคิดว่าตัวเองมีปมด้อย
- 4 เรียนรู้ในสิ่งใกล้ตัวได้ดี เรียนและนำไปใช้ได้ทันที
- 5 ไม่ชอบบรรยากาศแบบชั้นเรียน เพราะอาจจะไม่มีเวลา หรือมีความฝงใจที่ไม่ดี
- 6 ไม่ชอบถูกสอน ชอบการแนะนำหรือดูตัวอย่าง
- 7 ไม่ชอบการตำหนิ ชอบการยกย่องชมเชยให้เกียรติ
- 8 มีความกังวลในภารกิจของตนเอง เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตและการครองชีพ
- 9 ปรับตัวยากในภาวะที่ไม่คุ้นเคย
- 10 ใช้เวลาในการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนผู้เรียนมาก
- 11 ไม่ชอบการทดสอบหรือลองภูมิ
- 12 มีความสามารถในการใช้ภาษาน้อยเพราะการทำงานส่วนใหญ่ไม่สื่อสารกับเอกสาร
- 13 ชอบความจริงใจ มีเหตุผล ยุติธรรม
- 14 จะเรียนได้ดีจากของจริง หรือประสบการณ์ตรง
- 15 ต้องการเหตุผลและคำอธิบายจนกว่าจะพอใจมากกว่าสั่งให้เชื่อ

⁴⁵ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, 38-42.

โครงสร้างศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ศูนย์ กศน.อำเภอ)
 ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, โครงสร้างสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2551), 36.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

สมไมท สหกร ⁴⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตามทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีทัศนคติต่อคุณสมบัติด้านส่วนตัว ของหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แตกต่างจากผู้บริหารการศึกษาและกรรมการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผู้บริหารการศึกษาและกรรมการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีทัศนคติต่อคุณสมบัติด้านส่วนตัว หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติศักดิ์ รัตนฉายา ⁴⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของหัวหน้าฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผลของการวิจัยมีดังนี้ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวของหัวหน้าฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตามทัศนคติของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต้องการให้มีมากที่สุด จะขาดไม่ได้ เรียงตามลำดับสำคัญได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความละเอียดถี่ถ้วนในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้พูดจาฉะฉาน กล้าแสดงออก มีกำลังใจเข้มแข็ง เป็นผู้เก็บรักษาความลับได้ดี มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาชีพของหัวหน้าฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตาม

⁴⁶ สมไมท สหกร, "เปรียบเทียบคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตามทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540) .

⁴⁷ กิตติศักดิ์ รัตนฉายา, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2541).

ทัศนคติของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ต้องการให้มีมากที่สุดจะขาดไม่ได้ คือมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่น 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวของหัวหน้าฝ่าย ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตามทัศนคติของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตามทัศนคติของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวของหัวหน้าฝ่าย ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ตามทัศนคติของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวของหัวหน้าฝ่าย ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ตามทัศนคติของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัว ของหัวหน้าฝ่าย ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตามทัศนคติของหัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 7) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาชีพ ของหัวหน้าฝ่ายของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ตามทัศนคติของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน⁴⁸ ได้ศึกษาสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ทำให้สามารถดำเนินการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รวดเร็ว และเป็นไปตามแผนมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งมีการประสานงานที่ชัดเจน ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานที่พบมีดังนี้ คือ 1) งบประมาณ เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอไม่เพียงพอ เพราะไม่มีงบประมาณสำคัญสำหรับโครงการ เพราะต้องใช้งเงินร่วมกับงบประมาณบริหารของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด 2) บุคลากรที่จะไปปฏิบัติงานในอำเภอไม่เพียงพอ โดยเฉพาะศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดขนาดเล็กหรือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดที่มีจำนวนอำเภอมากบางแห่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ 1 คน รับผิดชอบปฏิบัติงาน ทั้ง 2-3 อำเภอทำให้การประสานงานจัดกิจกรรมทำได้ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร 3) ขาดยานพาหนะที่จะใช้

⁴⁸ กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กองปฏิบัติการ, ยุทธศาสตร์การบริหาร/การบริการการศึกษานอกโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ (กรุงเทพฯ:กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2541),59.

ปฏิบัติงาน 4) ไม่มีสถานที่ทำงานเป็นเอกเทศ บางอำเภอไม่มีห้องสมุดประชาชน 5) ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เพราะช่วงแรกๆหน่วยงานอื่นยังไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ

ไพบูลย์ ยอดยิ่ง⁴⁹ ได้ทำการศึกษาเรื่องเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าสำนักงานอธิการ และอาจารย์ ต่อคุณลักษณะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าสำนักงานอธิการวิทยาลัยครู จากการศึกษา พบว่า 1) ด้านพุทธิพิสัย ด้านเจตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ปรากฏผลดังนี้ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ มีความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ กฎและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจของวิทยาลัยครูอย่างชัดเจนมีความรู้ด้านงานธุรการ สารบรรณ และการพัสดุ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีสติปัญญาและไหวพริบดี มีความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของวิทยาลัยครูของตน มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและหลักการบริหารทั่วไป มีความรู้เกี่ยวกับด้านการเงิน การบัญชี วิธีการงบประมาณ และการบริหารงานการเงิน มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ และกรมการฝึกหัดครูอย่างชัดเจน และมีความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ ด้านเจตพิสัย ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริตและมีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรม และวางตัวเป็นกลาง มีความคล่องตัวและสามารถปรับตัวได้ดี มีวินัย ในตนเองเป็นผู้เสียสละและอุทิศเวลาให้แก่ราชการอย่างเต็มที่ มีความเพียรพยายามและการกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมทั้งจะปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าตัดสินใจ มีใจคอหนักแน่นและอารมณ์มั่นคง และสุขภาพเรียบร้อย มีอัธยาศัยไมตรีดีงาม ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ภายในวิทยาลัยครูเป็นอย่างดี ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานอย่างเสมอหน้ากัน มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานทุกคน มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วยอมรับคำวิจารณ์และข้อคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เพื่อปรับปรุงตัวเองสามารถสั่งการ และควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้คำแนะนำ และ

⁴⁹ไพบูลย์ ยอดยิ่ง, “การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์สำนักงานอธิการต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าสำนักงานอธิการวิทยาลัยครู” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาสารคาม, 2541).

เกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานแก่เพื่อนร่วมงานได้อย่างถูกต้อง สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานธุรการ การเงินและการพัสดุ แก่เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการประสานงานและประสานงานความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานได้ และมอบหมายความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของเขา 2) คุณสมบัติที่จำเป็นของหัวหน้าสำนักงานอธิการ คือมีบุคลิกภาพดี (กริยาท่าทาง การแต่งกาย การวางตัว การพูดจา ฯลฯ) มีสุขภาพแข็งแรง มีประสบการณ์ด้านการสอนในวิทยาลัยครูและการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร เช่น หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าแผนก 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านพุทธิพิสัยอยู่ในระดับจำเป็นมาก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตพิสัยอยู่ในระดับจำเป็นอย่างยิ่งส่วนคุณสมบัติที่พึงประสงค์นั้นอยู่ในระดับจำเป็นมาก

ประชา นายเพชร⁵⁰ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำ ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1)ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู อยู่ในระดับสูงทั้งหมดทั้งเจ็ดด้าน คือด้านความคิดริเริ่ม ด้านการปรับปรุงแก้ไข ด้านการให้การยอมรับนับถือ ด้านการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ด้านความสามารถในการสื่อความหมาย ด้านการประสานงาน และด้านการเข้ากับสังคม 2) ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวม 6 ด้าน คือด้านความคิดริเริ่ม ด้านการให้การยอมรับนับถือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความสามารถในการพูด ด้านการประสานงาน และด้านการเข้ากับสังคม โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภออยู่ในระดับสูงกว่า 3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีอายุราชการต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ .05 ทุกด้านโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีอายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษา

⁵⁰ประชา นายเพชร, "การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของข้าราชการการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรพิษณุโลก, 2542).

อำเภออยู่ในระดับที่สูงกว่า 4) ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 รวมสองด้าน คือด้านการปรับปรุงแก้ไข และด้านการให้การยอมรับนับถือ โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในระดับสูงกว่า

จรรยา มะลาดวง⁵¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอตามทัศนะของผู้ปฏิบัติงานการศึกษาในพื้นที่จังหวัดยโสธร ผลการวิจัย คือ 1) ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดยโสธร มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีทัศนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการครองงาน ด้านการครองตน ด้านการครองคน เมื่อพิจารณาตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและเพศหญิงทุกกลุ่มอายุมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในกลุ่มประสบการณ์ 7-9 ปี มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นมีความเห็นชอบอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ระดับความเห็นของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่าปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเพศต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกเป็นรายได้ พบว่าผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเพศชาย มีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ด้านการครองคนมากกว่าความเห็นของเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเห็นของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีอายุ 21-27 ปี มีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านการครองงานมากกว่าผู้ที่มีอายุ 28-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

⁵¹ จรรยา มะลาดวง, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในพื้นที่จังหวัดยโสธร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาสารคาม, 2542).

เทียน ต้นติววิริยภาพ⁵² ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า ระดับพฤติกรรมของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับที่ของพฤติกรรมกรรมการบริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ ด้านความคิดริเริ่มมากที่สุด รองลงมาคือด้านเป็นนักปรับปรุง ด้านเป็นผู้มีความสามารถในการพูด ด้านเป็นผู้ให้การยอมรับ ด้านเป็นผู้ประสานงานที่ดี ด้านเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือที่ดี และด้านเป็นผู้เข้ากับสังคมได้ดีตามลำดับการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ ที่แตกต่างกันด้านตำแหน่งวิทยวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่แตกต่างกันด้านตำแหน่ง วิทยวุฒิและประสบการณ์ในการทำงานที่พึงประสงค์พฤติกรรมกรรมการบริหารของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ โดยส่วนรวมและหลายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

วิลเลียม เบ็ค อาร์ (Willam Beck R.)⁵³ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของครู เรื่องครูของฉันโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ข้อ คำถามทั้งหมดเป็นคำถามที่ถามถึงคุณลักษณะของครูประการต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้คือ นักเรียน 2,108 คน ผลการวิจัยสรุปว่า คุณลักษณะของครูที่ดีประกอบด้วย คุณสมบัติในด้านความรักความเอาใจใส่นักเรียน คุณสมบัติที่จะให้ความรู้แก่นักเรียนคือ สามารถช่วยเหลือนักเรียนในด้านความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีระเบียบวินัยสามารถควบคุมบรรยากาศของห้องเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี คุณสมบัติในการส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียน คุณสมบัติในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนให้ดีขึ้น

⁵² เทียน ต้นติววิริยภาพ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู และอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร สงขลา, 2542).

⁵³ Beck, Willam R. "Pupils Perceptions of Teacher: A Factor Analysis of five Postulated Dimension," The Journal of Educational Research (New Jersey : Fourth Press,1998), 127-128.

แมคนูสัน ซี วอลเทอร์⁵⁴ (Magnuson C.Walter) ได้วิจัยคุณลักษณะของผู้จัดการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ โดยจำแนกคุณลักษณะของผู้จัดการโรงเรียนออกเป็น 2 ลักษณะ และสรุปคุณสมบัติได้ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้ มีความสามารถในการติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี รู้จักมอบหมายให้ผู้อื่นทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่น่าเข้าใกล้และมีเวลาสำหรับผู้ร่วมงาน มีความสนใจในบุคคลอื่น มีความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น รู้จักใช้ช่องทางแห่งอำนาจหน้าที่ 2)คุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้ มีวิจรรย์ญาณและมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดี มีความรู้กว้างขวาง เป็นผู้ที่มีสติปัญญาไม่ใช้อารมณ์ มีความจริงใจ มีความเป็นมิตร มีอารมณ์ขัน มีใจกว้างและเปิดเผย มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีความเมตตาปราณีและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

บันดี้ เจ แซนด้าและซีอีลา ฮอร์แมน⁵⁵ (Bundy J. Sandra and Sheila Horman) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของอาจารย์ใหญ่ ในรัฐแคลิฟอร์เนีย โรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยพฤติกรรมอาจารย์ใหญ่ต้องมีตัวชี้วัดสิทธิภาพมี 6 ด้าน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายความสำเร็จ การติดต่อสื่อสาร การนิเทศและประเมินผล การจัดบรรยากาศในโรงเรียน การประสานงาน ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาบุคลากรมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยการประสานงานในทุกระดับ

⁵⁴ Magnuson, Walter C. "The Characteristics of Successful School Business Managers," Dissertation Abstracts International, 1989,133.

⁵⁵ Sandra, Bundy J. and Sheila Horman "A Comparison of Leadership Behaviors of Principals in California Distinguished Elementary, Middle and Secondary School," Dissertation Abstracts International,1986, 105.

ครัก อี ซามูเอลและคนอื่นๆ⁵⁶ (Krug E. Samuel and others) ได้ทำการศึกษาวิจัย ประสบการณ์ในการสัมผัสเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของครูใหญ่ ในรัฐอิลลินอยส์ ตามทัศนคติของครู และนักเรียนจำนวน 81 คน ได้แก่การจัดกิจกรรมในปัจจุบัน ความศรัทธา และอารมณ์ผลการ วิจัยพบว่าอารมณ์ของครูใหญ่มีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิภาพในด้านความเป็นผู้นำ

ไรซ์ แอล วิลสัน (Rice L. Wilson)⁵⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษิตามทรรศนะของอาจารย์ใหญ่และครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตแม่น้ำซาวานนาห์ ตอนกลางของรัฐจอร์เจีย โดยทดสอบในเรื่องความสามารถในการประนีประนอม ความอดทนกับความไม่แน่นอน ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคน การวางแผน ความอดทนต่อการขาดระเบียบ การมีวิจากรณญาณ การเน้นผลงาน ความสามารถในการคาดการณ์ได้ถูกต้อง ความสามารถในการบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ใหญ่ มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคน การมีวิจากรณญาณ การเน้นผลงานและความสามารถในการบูรณาการ

⁵⁶ Samuel, Krug E. and others. "An Experience Sampling Approach to the Study of Principal Instructional Leadership," Results from the Principal Activity Sampling Form, 1988, 152.

⁵⁷ Wilson, Rice L. "Leadership Behavior of Elementary School Principals and Teachers in Five Central Savannah River Area School Districts in Georgia," Dissertation Abstracts International, 1987, 62.

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบตามแนวคิดของโรลด์ เอฟ แคมป์เบล (Roald F. Campbell) ประกอบด้วย องค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร 2 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะส่วนตัวด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สำหรับการบริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตามภารกิจหลัก เป็นองค์ประกอบตามแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 9 เรื่อง คือ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร การจัดทำระบบควบคุมงานการเงิน บัญชี และพัสดุของสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารงานศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมื่อมีความสัมพันธ์กัน การดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จะเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล ที่เร่งรัดปฏิรูปการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่ยึดแนวทาง ตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์ กศน.อำเภอ) เป็นหน่วยวิเคราะห์(unit of analysis) มีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) ครูและบุคลากรทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการวิจัย ให้ดำเนินไปอย่างมีระบบ และตรงตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้สามารถแล้วเสร็จตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เพื่อให้การดำเนินการเป็นระบบ ผู้วิจัยได้ ศึกษาสภาพปัญหา งานเอกสาร ตำรา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทความ ต่างๆ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงผลงานและขอคำแนะนำเห็นชอบในการจัดทำโครงงานวิจัยจาก อาจารย์ที่ปรึกษา รับข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆให้สมบูรณ์ และนำเสนอบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติโครงงานวิจัยจากนั้นจัดทำเครื่องมืองานวิจัย นำไปทดสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ที่ผู้วิจัยต้องจัด สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และนำเครื่องมือไปจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลเขียนเป็นรายงาน ผลการวิจัย

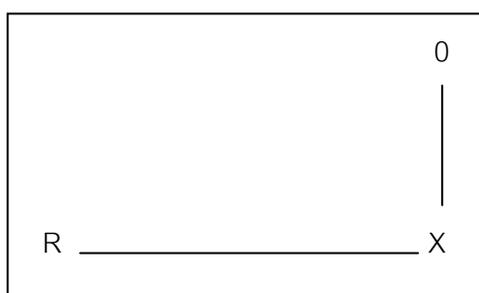
ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ จัดทำรายงานการวิจัยฉบับร่างเสนอขออนุมัติโครงการวิจัย ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานผลการวิจัย ฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และขนาดของตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย การเสนองานวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนแบบการวิจัย

แผนการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้แผนแบบงานวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวศึกษาสภาวะการณ์ ไม่มีการทดลอง (the oneshot, non-experimental case study) ซึ่งสามารถแสดงแผนแบบการวิจัยเป็นแผนผัง(diagram) ได้ดังนี้

- เมื่อ
- R หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
 - X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
 - O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) รวม 16 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี ชัยนาท นครปฐม นนทบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สิงห์บุรี สระบุรี สุพรรณบุรี และจังหวัดอ่างทอง รวมจำนวน 134 ศูนย์ฯ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเปิดตารางการประมาณ ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)⁵⁸ ได้กลุ่มตัวอย่างศูนย์ กศน.อำเภอรวมทั้งสิ้น 105 ศูนย์ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรได้ตัวอย่างศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เชื่อถือได้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ประชากรจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) จำนวน 105 ศูนย์ ศูนย์ละ 2 คน รวมจำนวน 210 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 2

⁵⁸ Krejcie Robert v. and Morgan Daryl w., "Determining Sample Size for Research Activities", Journal for Education and Psychological Measurement 3 (November 1970) : 608.

ตารางจำนวนและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 2 จำนวนและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล รวม 105 ศูนย์ กศน.อำเภอ

ลำดับ ที่	ชื่อสถานศึกษา	จำนวน (ศูนย์ฯ)		กลุ่มตัวอย่าง(ศูนย์ฯ)		
		ผู้บริหาร	ครูหรือ บุคลากร อื่นๆ	ผู้บริหาร	ครูหรือ บุคลากร อื่นๆ	รวม
1	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดกาญจนบุรี	13	13	9	9	18
2	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดนครปฐม	7	7	6	6	12
3	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	8	8	7	7	14
4	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดราชบุรี	9	9	7	7	14
5	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดเพชรบุรี	8	8	6	6	12
6	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดสมุทรสงคราม	3	3	2	2	4
7	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดสมุทรสาคร	3	3	2	2	4
8	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดนนทบุรี	6	6	5	5	10
9	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดปทุมธานี	7	7	6	6	12
10	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	16	16	11	11	22
11	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดลพบุรี	11	11	9	9	18
12	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดสระบุรี	13	13	9	9	18
13	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดสิงห์บุรี	6	6	5	5	10
14	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดสุพรรณบุรี	10	10	9	9	18
15	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดอ่างทอง	7	7	6	6	12
16	ศูนย์ กศน. ในจังหวัดชัยนาท	7	7	6	6	12
รวม		134	134	105	105	210

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน ตัวแปรต้น และ ตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) **ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ตำแหน่งหน้าที่การงาน และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

2) **ตัวแปรต้น (x_{0i})** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ตามแนวคิดของโรลด์ เอฟ แคมป์เบล (Roald F. Campbell) และปรับปรุงจากวิทยานิพนธ์เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการสตรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์วิทยาลัยเทคนิค ประกอบด้วย

2.1 คุณลักษณะส่วนตัว (x_1) หมายถึง การปฏิบัติตนอันเป็นบรรทัดฐาน สำหรับ ความประพฤติและการปฏิบัติของผู้บริหาร เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง ประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

2.1.1 ด้านร่างกายและจิตใจ ($x_{1,1}$) หมายถึง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับ บุคลิกลักษณะ มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพเข้มแข็ง มีความสามารถด้านกีฬา มีความอดทน มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ มีการควบคุมอารมณ์มี ความร่าเริงแจ่มใส มีความอดกลั้น และมีการเสียสละเพื่อส่วนรวม

2.1.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($x_{1,2}$) หมายถึง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับ ความสามารถที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความสามารถในการสื่อสาร มีความรู้ด้านจิตวิทยา การเข้าสังคม มีเมตตา การให้อภัย การให้เกียรติและยกย่องผู้อื่น เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.1.3 ด้านความเป็นผู้นำ ($x_{1,3}$) หมายถึง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับ ความมีวิสัยทัศน์ที่ดีและกว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกระตือรือร้น

2.2 คุณลักษณะด้านวิชาการ (x_2) หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่ แสดงออกถึงความรอบรู้ทางวิชาการ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ($x_{2,1}$) หมายถึง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ในงานวิชาการ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ความรู้ด้านงานวิจัย ความรู้ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองความรู้เรื่องการวัดผลประเมินผล ประสบการณ์ในการทำงาน การแสวงหาความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์

2.2.2 ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ($x_{2,2}$) หมายถึง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ในสาขาวิชาชีพ ความรอบรู้ในการบริหาร การวางแผน การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การนำยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานไปใช้ การศึกษาระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน ถูกต้อง การบริหารงานวิชาการ งาน ธุรการ งานอาคารสถานที่ การนิเทศ การสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน

2.2.3 ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน ($x_{2,3}$) หมายถึง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับสมรรถภาพหรือความสามารถในการบริหารสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ ความสามารถในการบริหารจัดการ การจัดระบบงาน การกระจายงาน การมอบหมายงาน การอำนวยความสะดวกและการสั่งการ การบริหารการทำงานเป็นทีม การสร้างขวัญและกำลังใจในสถานศึกษา ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ การให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร่วมงาน ความสามารถให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ความสามารถในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การติดตามผลการปฏิบัติงาน

3) ตัวแปรตาม (y_{tot}) เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์ กศน.อำเภอ) ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

3.1 การบริหารงบประมาณ (y_1) หมายถึง มีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ระยะสั้นระยะปานกลาง และระยะยาว มีการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ มีการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

3.2 การบริหารงานบุคลากร (y_2) หมายถึง มีการสรรหาคัดเลือกให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถมีการพัฒนาบุคลากรมีการสร้างขวัญและกำลังใจ มีการพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม

3.3 การจัดทำระบบควบคุมงานการเงิน บัญชีและพัสดุ (y_3) หมายถึง การพัฒนาให้ความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ

3.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบ การศึกษา

ต่อเนื่องและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (y_4) หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ การจัดการศึกษาต่อเนื่องการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ชุมชน ให้มีรูปแบบของกระบวนการที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น สอดคล้อง สอดคล้องต่อกลุ่มเป้าหมาย

3.5 การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน (y_5) หมายถึง การพัฒนากิจกรรม และคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้

3.6 การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (y_6) หมายถึง การพัฒนา หลักสูตรระยะสั้น ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัว สามารถสนองต่อความต้องการและมีความ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

3.7 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (y_7) หมายถึง มีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในระดับตำบล มีการพัฒนา ห้องสมุดประชาชน"เฉลิมราชกุมารี" และห้องสมุดประชาชนอำเภอ ให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต การ ให้บริการงานห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทันสมัย เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่มีสื่อเอกสารและ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยไว้ให้บริการ

3.8 การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษานอก ระบบการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต (y_8) หมายถึง มีการแสวงหา ประสานงาน และสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายเห็นความสำคัญของการศึกษา โดยส่งเสริมให้เข้ามา มีบทบาท เป็นผู้จัดการศึกษา

3.9 มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา(y_9) หมายถึง เป็นการมุ่งเน้น คุณภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1) เป็นแบบสอบถาม ที่เกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ประสบการณ์ในการทำงาน มี ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมีตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (force choice)

ตอนที่ 2) เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัย ได้ประยุกต์จากแนวคิดตามทฤษฎีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารของ โรลด์ เอฟ แคมป์เบล

(Roald F.Campbell) ที่แบ่งออกเป็น 2 คุณลักษณะ คือ 1) คุณลักษณะส่วนตัวด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3) เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับ การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์กศน.อำเภอ) โดยอาศัยแนวทางการบริหารงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามภารกิจหลัก 9 เรื่องคือ 1) การบริหารงบประมาณ 2) การบริหารงานบุคลากร 3) การจัดทำระบบควบคุมงานการเงินบัญชีและพัสดุ 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 5) การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน 6) การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษตลอดชีวิต 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง 9) มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ลักษณะของแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) โดยกำหนดช่วงน้ำหนักของคะแนนออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 1 หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับน้อย มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับมาก มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา งานเอกสาร ตำรา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทความต่างๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารจากแนวทฤษฎีการบริหารของโรลด์ เอฟ แคมป์เบล(Roald F.Campbell) และการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์กศน.อำเภอ) โดยอาศัยแนวทางการบริหารงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หลังจากนั้นนำผลของข้อมูลที่ศึกษามาสร้างเครื่องมือ ภายใต้คำแนะนำและการปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (content validity) โดยใช้เทคนิควิธี IOC (Index of Item Objective Congruence)

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำไปทดลองใช้ (try out) กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 15 ศูนย์ รวมจำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือหรือแบบสอบถาม ที่เก็บรวบรวมได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ 0.904⁵⁹

⁵⁹ Lee J. Cronbach, Essential of Psychological Testing (New York:Harper &

Row Publishes, 1987), 161.

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำหนังสือเสนอต่อคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยผ่านหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอรวม 105 ศูนย์ฯ เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ครูและบุคลากรอื่นๆของศูนย์ กศน.อำเภอจำนวน 210 คน ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยขอความร่วมมือในการรวบรวมแบบสอบถามพร้อมกับขอให้จัดส่งคืนโดยตรงและทางไปรษณีย์ตามระยะเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม กรณีที่ได้รับข้อมูลไม่ครบหรือไม่สมบูรณ์ จะติดต่อสอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) รวม 16 จังหวัด จำนวน 105 ศูนย์ฯ มีผู้ให้ข้อมูลศูนย์ละ 2 คน รวมจำนวน 210 คน เมื่อได้รับข้อมูลจากแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดระเบียบข้อมูล นำข้อมูลดังกล่าวมาหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (frequency) และใช้ค่าร้อยละ (percentage)

2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารและการบริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์ กศน.อำเภอ)รวม 16 จังหวัด ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของเบสต์ (Best)⁶⁰ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อยู่ในระดับมากที่สุด

3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การ
ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการ
หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient)

⁶⁰ John W. Best, Research in Education (Englewood Cliffs:Prentice-Hall
Inc.,1977),190.

สรุป

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 2) การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจำนวน 105 ศูนย์เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) มีผู้ให้ข้อมูลศูนย์ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะทางวิชาการ 6 ด้าน และการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์กศน.อำเภอ) ตามภารกิจหลัก 9 เรื่อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง“คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ” กลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 105 ศูนย์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ ประกอบด้วยผู้บริหารครูหรือบุคลากรอื่น ๆ รวม 210 คน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม ไปจำนวน 210 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบคิดเป็นร้อยละ 100 มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายจำแนกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร ครูหรือบุคลากรอื่น ๆ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 ศูนย์ ศูนย์ละ 2 คน รวมจำนวน 210 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ตำแหน่งงานในปัจจุบัน และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) โดยนำเสนอในรูปตารางแจกแจงความถี่ (f) และร้อยละ (%) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ ที่	สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ผู้บริหาร		ครู/บุคลากร อื่นๆ		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ - ชาย	63	60	19	18.1	82	39.0
	- หญิง	42	40	86	81.9	128	61.0
	รวม	105	100	105	100	210	100
2	อายุ - 21 - 30 ปี	0	0.0	12	11.4	12	5.7
	- 31 - 40 ปี	24	22.9	45	42.9	69	32.9
	- 41 - 50 ปี	43	41.0	36	34.3	79	37.6
	- 51 ปีขึ้นไป	38	36.2	12	11.4	50	23.8
	รวม	105	100	105	100	210	100
3	ระดับการศึกษา- ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.0	2	1.9	2	1.0
	- ปริญญาตรี	31	29.5	86	81.9	117	55.7
	- ปริญญาโท	73	69.5	17	16.2	90	42.9
	- ปริญญาเอก	1	1.0	0	0.0	1	.5
	รวม	105	100	105	100	210	100
4	อายุราชการ - น้อยกว่า 5 ปี	0	0.0	24	22.9	24	11.4
	- 5 - 10 ปี	14	13.3	32	30.5	46	21.9
	- 11 - 20 ปี	21	20.0	31	29.5	52	24.8
	- มากกว่า 20 ปี	70	66.7	18	17.1	88	41.9
	รวม	105	100	105	100	210	100
5	ตำแหน่งในปัจจุบัน						
	- ผู้บริหาร	105	100			105	50
	- ครูชำนาญการพิเศษ			9	8.5	9	4.3
	- ครูชำนาญการ			96	91.4	96	45.7
รวม	105	100	105	100	210	100	
6	ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในศูนย์ กศน. อำเภอ - น้อยกว่า 5 ปี	16	15.2	29	27.6	45	21.4
	- 5 - 10 ปี	26	24.8	39	37.1	65	31.0
	- 10 - 15 ปี	20	19.0	16	15.2	36	17.1
	- มากกว่า 15 ปี	43	41.0	21	20.0	64	30.5
	รวม	105	100	105	100	210	100

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง 128 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 เป็นเพศชาย 82 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด 72 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี 69 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 และมีอายุระหว่าง 21-30 ปี น้อยที่สุด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 มี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด 117 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 จบการศึกษาระดับปริญญาโท 90 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 และจบการศึกษาระดับปริญญาเอกน้อยที่สุด 1 คน คิดเป็นร้อยละ .5 มีอายุราชการมากกว่า 20 ปีมากที่สุด 88 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 มีอายุราชการระหว่าง 11-20 ปี 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และมีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี น้อยที่สุด 24 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 เป็นผู้บริหารมากที่สุด 105 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นครูชำนาญการ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษา 5-10 ปีมากที่สุด 65 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษามากกว่า 15 ปี 64 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษา 10-15 ปี น้อยที่สุด 36 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ)

ในการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) ผู้วิจัยวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบตามเกณฑ์ระดับแนวคิดของเบสท์ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์
กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะทางวิชาการ

(n = 105)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1. คุณลักษณะส่วนตัว (X_1)	4.19	.43	มาก
1.1 คุณลักษณะด้านร่างกายและจิตใจ ($X_{1,1}$)	4.20	.48	มาก
1.2 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($X_{1,2}$)	4.12	.48	มาก
1.3 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ($X_{1,3}$)	4.22	.43	มาก
2. คุณลักษณะทางวิชาการ (X_2)	4.23	.42	มาก
2.1 คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการและ ประสบการณ์ ($X_{2,1}$)	4.09	.46	มาก
2.2 คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพ ($X_{2,2}$)	4.35	.41	มาก
2.3 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถใน การปฏิบัติงาน ($X_{2,3}$)	4.23	.49	มาก
รวม (X_{tot})	4.21	.41	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะทางวิชาการ(X_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก(\bar{X} = 4.21, S.D.= .41)และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคุณลักษณะส่วนตัว(X_1) พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก(\bar{X} = 4.19, S.D.= .43)และคุณลักษณะส่วนตัวที่เป็นตัวแปรย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ เป็นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำ($X_{1,3}$)มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด(\bar{X} = 4.22, S.D.= .43) เป็นผู้บริหารที่มีร่างกายและจิตใจที่ดีสมบูรณ์($X_{1,1}$) มีค่าเฉลี่ยรองลงมา(\bar{X} = 4.20, S.D.= .48) และเป็นผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์($X_{1,2}$) มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด (\bar{X} = 4.12, S.D.= .48)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นด้านคุณลักษณะทางวิชาการ(X_2) พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก(\bar{X} = 4.23, S.D.= .42) และคุณลักษณะทางวิชาการที่เป็นตัวแปรย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ดังนี้ เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ทางวิชาชีพ($X_{2,2}$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= .41) เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน($X_{2,3}$) มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= .49) และเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ($X_{2,1}$) มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= .46)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ

(n = 105)

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	คุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ			
1	มีบุคลิกลักษณะที่ดีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงและมีความร่าเริงแจ่มใส	4.24	.57	มาก
2	มีการปฏิบัติกับผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน	4.25	.60	มาก
3	มีความเฉลียวฉลาดและรู้จักแก้ปัญหา เฉพาะหน้า	4.14	.58	มาก
4	มีความกระตือรือร้นและมีความ มั่นคงทางอารมณ์	4.14	.60	มาก
5	มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.24	.54	มาก
	รวม	4.20	.58	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.20$,S.D.=.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเน้นการเป็นผู้บริหารที่มีการปฏิบัติกับผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน มากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$,S.D.=.60) รองลงมา เน้น

การมีบุคลิกลักษณะที่ดี สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และมีความร่าเริงแจ่มใส ($\bar{X} = 4.24, S.D. = .57$) ส่วนการมีความเฉลียวฉลาด และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.14, S.D. = .58$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านมนุษยสัมพันธ์

(n = 105)

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากร อื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	<u>ด้านมนุษยสัมพันธ์</u>			
1	ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพและมีความเข้าใจ	4.16	.55	มาก
2	มีการกล่าวคำยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาของศูนย์ กศน. อำเภอ	4.06	.57	มาก
3	มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและ จูงใจให้บุคลากรของศูนย์ กศน. อำเภอ ปฏิบัติงาน	4.08	.53	มาก
4	เป็นที่ยอมรับและได้รับการเชื่อถือจาก ชุมชนและหน่วยงานเครือข่ายของศูนย์ กศน. อำเภอ	4.18	.59	มาก
	รวม	4.12	.56	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18, S.D. = .59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเน้นการเป็นผู้บริหารที่เป็นที่ยอมรับและได้รับการเชื่อถือจากชุมชนและหน่วยงานเครือข่ายของศูนย์ กศน.อำเภอมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18, S.D. = .59$) รองลงมามีการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพและมีความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.16,$

S.D.=.55) ส่วนการกล่าวคำยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.06, S.D.=.57$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำ

(n = 105)

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	<u>ด้านความเป็นผู้นำ</u>			
1	มีวิสัยทัศน์ที่ดีและกว้างไกลเกี่ยวกับ งาน กศน. อำเภอ และงานอื่นๆ	4.28	.52	มาก
2	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความ เชื่อมั่นในตนเอง	4.26	.52	มาก
3	มีการบริหารงานโดยมีการวางแผนงาน กศน. อำเภอล่วงหน้า	4.27	.52	มาก
4	มีความกล้าในการตัดสินใจและกล้า แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน กศน. อำเภอ และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย	4.25	.55	มาก
5	มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติ งานที่ผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.20	.58	มาก
6	มีการใช้มติเสียงส่วนมากในการบริหาร งานของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.24	.53	มาก
7	มีเหตุผลและรับความเป็นจริงได้เกี่ยวกับ งาน กศน. อำเภอและอื่นๆ	4.22	.50	มาก
8	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้าน คุณธรรมและจริยธรรม	4.26	.59	มาก
9	มีความซื่อสัตย์สุจริตในบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารงาน กศน. อำเภอ	4.36	.52	มาก
10	มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจส่วนตัว	3.89	.55	มาก
	รวม	4.22	.54	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน. อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22, S.D.=.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเน้นการเป็นผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารงานมากที่สุด ($\bar{X}=4.36, S.D.=.52$) รองลงมาคือวิสัยทัศน์ที่ดี และกว้างไกลเกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอ และงานอื่นๆ ($\bar{X}=4.28, S.D.=.52$) ส่วนการมีความพร้อม ทางด้านเศรษฐกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.89, S.D.=.55$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์

(n = 105)

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	คุณลักษณะทางวิชาการ			
	ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์			
1	มีความรู้ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง	4.04	.52	มาก
2	มีความรู้เกี่ยวกับงานทางวิชาการของศูนย์ กศน. อำเภอ	4.19	.55	มาก
3	มีการนำความรู้จากการอบรม,สัมมนา มาพัฒนา งาน กศน.อำเภอ	4.19	.47	มาก
4	มีความสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอ	3.91	.57	มาก
5	มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยและการทำวิจัยเกี่ยวกับ งาน กศน.อำเภอ	3.94	.64	มาก
6	มีความรู้เรื่องจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่และจิตวิทยา ทั่วไป	4.10	.59	มาก
7	มีความสนใจและเข้าร่วมประชุมระดับการบริหารของ สำนักรงาน กศน.จังหวัด และหน่วยงานเครือข่ายอยู่เป็นประจำ	4.23	.55	มาก
8	มีการนำคณะครู บุคลากรและนักศึกษา กศน. อำเภอ ไปศึกษาดูงานและเรียนรู้นอกห้องเรียน	4.11	.55	มาก
	รวม	4.09	.56	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน. อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09, S.D. = .56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเน้นการเป็นผู้บริหารที่มีความสนใจและเข้าร่วมประชุมระดับการบริหารของสำนักงาน กศน. จังหวัด และหน่วยงานเครือข่ายอยู่เป็นประจำมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23, S.D. = .55$) รองลงมาคือมีความรู้เกี่ยวกับงานทางวิชาการของศูนย์ กศน. อำเภอ ($\bar{X} = 4.19, S.D. = .55$) ส่วนการมีความสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เกี่ยวกับงาน กศน. อำเภอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.91, S.D. = .57$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์
กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ

(n = 105)

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	<u>ด้านความรู้ทางวิชาชีพ</u>			
1	มีการดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้น การดำเนินงานของสำนักงาน กศน. สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กับกลุ่มเป้าหมาย กศน.อำเภอ	4.38	.49	มาก
2	มีการนำหลักยุทธศาสตร์ของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มาใช้กับกลุ่มเป้าหมาย กศน.อำเภอ	4.40	.50	มาก
3	มีการวางแผนการบริหารงบประมาณ ของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.41	.50	มาก
4	ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อปฏิบัติ ของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ	4.50	.43	มาก
5	ดำเนินการตามหลักสูตรการวัดผลและ ประเมินผล ของสำนักงาน กศน. สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	4.40	.51	มาก
6	ปฏิบัติตามระเบียบการบริหารงาน บุคคลของสำนักงาน กศน. สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	4.39	.49	มาก
7	ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยอาคารสถานที่	4.13	.50	มาก
8	ปฏิบัติตามระเบียบงานนิเทศและติดตาม ผลงาน กศน.อำเภอ	4.32	.51	มาก
9	ปฏิบัติตามระเบียบการประกันคุณภาพ สถานศึกษาภายในและภายนอกเกี่ยวกับ งาน กศน.อำเภอ ตามหลักเกณฑ์ของ สมศ.	4.33	.50	มาก
	รวม	4.35	.49	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35, S.D. = .49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเน้นการเป็นผู้บริหารที่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อปฏิบัติของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50, S.D. = .43$) รองลงมา มีการดำเนินการตามหลักสูตรการวัดผลและประเมินผล ของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{X} = 4.40, S.D. = .51$) ส่วนการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยงานอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.13, S.D. = .50$)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

(n = 105)

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ผู้บริหาร ครูและบุคลากร อื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน			
1	ปฏิบัติตามระเบียบวินัยในการบริหาร งาน กศน. อำเภอ	4.34	.53	มาก
2	สามารถจัดระบบงานและการบริหาร งาน กศน. อำเภอได้เป็นอย่างดี	4.15	.61	มาก
3	สามารถชี้แนะและเป็นที่ปรึกษาให้แก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับงานกศน.อำเภอได้	4.30	.51	มาก
4	สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติงาน กศน.อำเภออย่างต่อเนื่อง	4.18	.62	มาก
5	สามารถประสานงานภายในและภายนอก ศูนย์ กศน.อำเภอ ได้เป็นอย่างดี	4.30	.49	มาก
6	มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน กศน.อำเภอ และสามารถนำผลมาพัฒนา ปรับปรุงงานให้มีความต่อเนื่อง	4.18	.52	มาก
7	สามารถสร้างแรงจูงใจและสร้างความสามัคคีภายใน ศูนย์ กศน.อำเภอ เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม	4.15	.65	มาก
	รวม	4.23	.56	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ที่เป็นคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก($\bar{X} = 4.23, S.D.=.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเน้นการ เป็นผู้บริหารที่มีการปฏิบัติตามระเบียบวินัยในการบริหารงาน กศน.อำเภอ มากที่สุด($\bar{X} = 4.34, S.D.=.53$) รองลงมา มีความสามารถที่แนะและเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอได้ ($\bar{X} = 4.30, S.D.=.51$) ส่วนความสามารถจัดระบบงานและการบริหารงานศูนย์ กศน. อำเภอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.15, S.D.=.61$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยอำเภอ

ในการวิเคราะห์การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์ กศน.อำเภอ) ของผู้บริหาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบตามเกณฑ์ระดับตามแนวคิดของเบสท์ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ตามภารกิจหลัก 9 เรื่อง ในภาพรวมของตัวแปรตาม

(n = 105)

การบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1. การบริหารงบประมาณ (Y_1)	4.34	.50	มาก
2. การบริหารงานบุคคล (Y_2)	4.20	.46	มาก
3. การจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชี และพัสดุ (Y_3)	4.11	.48	มาก
4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Y_4)	4.07	.48	มาก
5. การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้ สู่ชุมชน (Y_5)	4.18	.55	มาก
6. การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน การสอน(Y_6)	3.98	.53	มาก
7. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตาม อัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (Y_7)	4.19	.82	มาก
8. การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน. และการศึกษาตลอดชีวิตอย่าง ทั่วถึง (Y_8)	4.19	.51	มาก
9. การพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา (Y_9)	4.22	.51	มาก
รวม (Y_{tot})	4.16	.42	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่าการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตามภารกิจหลัก 9 เรื่อง (Y_{10}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= .42) เมื่อพิจารณาในแต่ละเรื่องพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 9 เรื่อง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ เป็นผู้บริหารที่มีการบริหารงบประมาณ (Y_1) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= .50) รองลงมา มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (Y_9) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= .51) มีการการบริหารงานบุคคล (Y_2) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= .46) มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (Y_7) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= .82) มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน.และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง (Y_8) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= .51) มีการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน (Y_5) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= .55) มีการจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ (Y_3) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=.48) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Y_4) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= .48) และมีการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Y_6) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= .53)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ
เรื่องการบริหารงบประมาณ

(n=105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการบริหารงบประมาณ			
1	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการของศูนย์ กศน. อำเภอ โดยยึดหลักตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	4.43	.54	มาก
2	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ยาว และแผนพัฒนาคุณภาพงาน กศน.อำเภอ	4.29	.58	มาก
3	มีการจัดทำระบบควบคุมภายใน และระบบบัญชีหน่วยงานย่อยของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.25	.58	มาก
4	มีการบริหารงบประมาณตามกฎระเบียบ และข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	4.38	.51	มาก
	รวม	4.34	.55	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตาม อัยาศัยอำเภอ เรื่องการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการบริหารงบประมาณ ที่มีการ จัดทำแผนปฏิบัติการ โดยยึดหลักตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริม กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=.54) รองลงมาเป็นการบริหาร งบประมาณตามกฎหมาย ระเบียบและข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของสำนักงานส่งเสริม กศน. สังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=.51) ส่วนการ จัดทำระบบควบคุมภายในและระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=.58)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ
เรื่องการบริหารงานบุคคล

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการบริหารงานบุคคล			
1	มีการมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถของบุคลากร ศูนย์ กศน. อำเภอ	4.16	.55	มาก
2	มีการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพครู ของศูนย์ กศน.อำเภออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.24	.48	มาก
3	มีการจัดประชุมประจำเดือนของศูนย์ กศน. อำเภอเป็นประจำทุกเดือน	4.45	.51	มาก
4	มีการสร้างบรรยากาศที่ดีและสร้างขวัญกำลังใจใน การปฏิบัติงานให้กับบุคลากรของศูนย์ กศน. อำเภอ	4.08	.62	มาก
5	มีการแต่งตั้งคณะนิเทศติดตามผลการ ปฏิบัติงานของบุคลากรของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.10	.59	มาก
6	มีการพิจารณาความดีความชอบให้กับบุคลากรของ ศูนย์ กศน.อำเภอ อย่างเป็นธรรม	4.16	.62	มาก
	รวม	4.20	.56	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เรื่องการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.20$, S.D.=.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการบริหารงานบุคคลที่มีการจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=.51) รองลงมา มีการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.24$, S.D.=.48) ส่วนการสร้างบรรยากาศที่ดีและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรอยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.08$, S.D.=.62)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ
เรื่องการจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากร อื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการจัดทำระบบควบคุมการเงิน บัญชีและพัสดุ			
1	มีการดำเนินการและควบคุมการปฏิบัติงาน การเงิน บัญชี และพัสดุของศูนย์ กศน.อำเภอ ให้ถูกต้องตามกฎระเบียบและข้อบังคับ	4.29	.54	มาก
2	มีการจัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุครุภัณฑ์ และการเบิกจ่ายของศูนย์ กศน.อำเภอ อย่าง เป็นระบบด้วยโปรแกรม Computer	3.88	.71	มาก
3	มีการใช้วัสดุและครุภัณฑ์ของศูนย์ กศน. อำเภอ อย่างคุ้มค่าตรงตามวัตถุประสงค์	4.11	.53	มาก
4	มีการดูแลและบำรุงรักษาพัสดุครุภัณฑ์ของ ศูนย์ กศน.อำเภอ ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ	4.09	.54	มาก
5	มีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของศูนย์ กศน. อำเภอ ให้มีความสะอาด สะดวก และ ปลอดภัย	4.19	.54	มาก
	รวม	4.11	.57	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตาม อัยาศัยอำเภอ เรื่องการจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการ ดำเนินการและควบคุมการปฏิบัติงานการเงิน บัญชี และพัสดุของศูนย์ กศน.อำเภอ ให้ถูกต้องตาม กฎระเบียบและข้อบังคับ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.=.54) รองลงมาได้มีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของศูนย์ กศน. อำเภอ ให้มีความสะอาด สะดวก และปลอดภัย ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=.54) ส่วนการจัดทำ ทะเบียนควบคุมพัสดุครุภัณฑ์ และการเบิกจ่ายของศูนย์ กศน.อำเภอ อย่างเป็นระบบด้วย โปรแกรม Computer อยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.88$, S.D.=.71)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ
เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการจัดกระบวนการเรียนรู้			
1	มีการจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค/รายสัปดาห์ให้กับผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานนอกระบบของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.17	.55	มาก
2	มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกหลักสูตรที่สอดคล้องเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียน กศน.อำเภอ	4.14	.50	มาก
3	มีการนำหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของศูนย์ กศน. อำเภอ	4.14	.55	มาก
4	มีการให้บริการคำปรึกษาแนะแนว และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.12	.56	มาก
5	มีการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของศูนย์ กศน.อำเภอได้ทุกหลักสูตร	4.23	.55	มาก
6	มีการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียนของศูนย์ กศน.อำเภอได้อย่างหลายรูปแบบ และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้	4.10	.54	มาก
7	มีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กศน.อำเภอ	4.18	.63	มาก
8	มีการนำผู้เรียนภาคเรียนสุดท้ายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์ กศน.อำเภอ เข้าร่วมสอบ O-NET หรือการทดสอบอื่นๆ	3.68	.77	มาก
9	มีการวัดผลประเมินผลกลางภาคและปลายภาคของผู้เรียน กศน.อำเภอที่เน้นคุณภาพของผู้เรียน	4.17	.61	มาก
10	มีการติดตามผลผู้เรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานนอกระบบจากศูนย์ กศน.อำเภอแล้วไปศึกษาต่อที่อื่น	3.79	.72	มาก
	รวม	4.07	.60	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของศูนย์ กศน.อำเภอได้ทุกหลักสูตร ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=.55) รองลงมาเป็นการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=.63) ส่วนการนำผู้เรียนภาคเรียนสุดท้ายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์ กศน.อำเภอ เข้าร่วมสอบ O-NET หรือการทดสอบอื่นๆ อยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.68$, S.D.=.77)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ
เรื่อง การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน			
1	เน้นการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้ให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรตามหลัก 8 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี ความมีน้ำใจ	4.18	.60	มาก
2	เน้นหลักคุณธรรมทั้ง 8 ประการ ให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึก เจตคติ ค่านิยม อย่างเชื่อมั่นศรัทธา และปฏิบัติได้จริงอย่างสม่ำเสมอ	4.20	.58	มาก
3	มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ให้กับผู้เรียน กศน. อำเภอ ด้วยการสร้างความตระหนักสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ตั้งแต่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับสังคม	4.18	.54	มาก
	รวม	4.19	.57	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตาม อัยาศัยอำเภอ เรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการนำหลัก คุณธรรม 8 ประการ ให้กับผู้เรียนด้วยการปลูกฝังจิตสำนึก เจตคติ ค่านิยม อย่างเชื่อมั่นศรัทธา และปฏิบัติได้จริงอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.=.58) รองลงมาเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมนำ ความรู้ให้กับผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรตามหลัก 8 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี ความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=.60) ส่วนการนำหลัก คุณธรรมทั้ง 8 ประการ ปลูกฝังจิตสำนึก เจตคติ ค่านิยม อย่างเชื่อมั่นศรัทธา และปฏิบัติได้จริง อย่างสม่ำเสมอให้กับผู้เรียนอยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.20$, S.D.=.58)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน			
1	มีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและ หลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ ความต้องการของผู้เรียน กศน.อำเภอ	3.89	.63	มาก
2	มีการจัดทำคู่มือให้นักศึกษา คู่มือการจัดการ การศึกษาพื้นฐาน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และหลักสูตรอื่นๆของศูนย์ กศน.อำเภอ	3.98	.60	มาก
3	มีการจัดหาสื่อ พัฒนาสื่อที่ทันสมัย และ กระจายสื่อให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ได้ ศึกษาค้นคว้าอย่างทั่วถึง	4.07	.55	มาก
	รวม	3.98	.53	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตาม อัยาศัยอำเภอ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการจัดหา สื่อ พัฒนาสื่อที่ทันสมัย และกระจายสื่อให้ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=.55) รองลงมาเป็นการจัดทำคู่มือให้นักศึกษา คู่มือการจัดการศึกษาพื้นฐาน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และหลักสูตรอื่นๆ ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=.60) ส่วนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตร ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน อยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.89$, S.D.=.63)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เรื่องการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากร อื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตาม อัยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต			
1	มีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ห้องสมุด ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หรือห้องสมุดประชาชน อำเภอร่วมกับชุมชนภาคีเครือข่าย เพื่อให้เป็น ศูนย์กลางการจัดการศึกษา กศน. อำเภอ	4.11	.59	มาก
2	พัฒนาการให้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราช กุมารี” หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอให้เป็นแหล่ง เรียนรู้ที่มีสื่อในการค้นคว้า และการให้บริการที่ ทันสมัย และเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับ กลุ่มเป้าหมาย กศน.อำเภอ	4.32	2.03	มาก
3	มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน กศน.อำเภอ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้เป็นศูนย์กลางการ เรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน	4.12	.55	มาก
	รวม	4.18	1.06	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เรื่องการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18, S.D.=1.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการพัฒนาการให้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีสื่อในการค้นคว้า และการให้บริการที่ทันสมัย และเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.32, S.D.=2.03$) รองลงมา มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน ($\bar{X} = 4.12, S.D.=.55$) ส่วนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอร่วมกับชุมชนภาคีเครือข่าย เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา กศน. อยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.11, S.D.=.59$)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เรื่องการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน. และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน. และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง			
1	มีการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษา กศน. โดยอาศัยเครือข่ายภาครัฐและเอกชนของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.21	.54	มาก
2	มีการประสานงานและสร้างแรงจูงใจให้เครือข่ายเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา กศน. และการเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์ กศน. อำเภอ	4.18	.52	มาก
	รวม	4.20	.53	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เรื่องการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน. และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D.=.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษา กศน.โดยอาศัยเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=.54) รองลงมาเป็นการประสานงานและสร้างแรงจูงใจให้เครือข่ายเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา กศน. และการเข้ามามีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=.52)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ
เรื่องการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

(n = 105)

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ		
		(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
	ภารกิจการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา			
1	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์ กศน.อำเภอ	4.49	.42	มาก
2	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพ กศน.อำเภอ	4.33	.55	มาก
3	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา กศน.อำเภอ	4.24	.58	มาก
4	มีการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายใน และภายนอกสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.30	.51	มาก
5	มีการจัดทำรายงานประเมินคุณภาพตนเอง (SAR) ของ กศน.อำเภอ	4.32	.52	มาก
6	สถานศึกษาผ่านการประเมินภายในและภายนอกจาก สมศ. แล้ว	3.99	1.02	มาก
7	มีการนำข้อเสนอแนะของ สมศ. มาปรับปรุงพัฒนางาน กศน.อำเภอ	3.89	.91	มาก
	รวม	4.22	.51	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เรื่องการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D.=.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์ กศน.อำเภอ ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=.42) รองลงมา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพศูนย์ กศน.อำเภอ ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=.55) ส่วนการนำข้อเสนอแนะของ สมศ. มาปรับปรุงพัฒนางาน กศน.อำเภอ อยู่ระดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=.90)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient) ปรากฏผลดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ

ตัวแปร	y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_9	Y_{tot}
x_1	.543**	.584**	.485**	.593**	.484**	.545**	.242**	.449**	.516**	.625**
$X_{1,1}$.437**	.552**	.424**	.534**	.465**	.529**	.225*	.396**	.438**	.561**
$X_{1,2}$.464**	.527**	.399**	.519**	.411**	.431**	.163*	.342**	.452**	.530**
$X_{1,3}$.582**	.560**	.506**	.594**	.472**	.544**	.263**	.481**	.534**	.636**
X_2	.689**	.665**	.598**	.700**	.603**	.633**	.305**	.543**	.611**	.749**
$X_{2,1}$.555**	.571**	.520**	.621**	.543**	.549**	.289**	.442**	.547**	.654**
$X_{2,2}$.746**	.649**	.620**	.690**	.570**	.627**	.324**	.574**	.632**	.758**
$X_{2,3}$.619**	.634**	.525**	.642**	.563**	.589**	.236*	.496**	.522**	.674**
X_{tot}	.644**	.648**	.565**	.673**	.567**	.612**	.286**	.517**	.586**	.715**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตามภารกิจหลัก 9 เรื่องพบว่าคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะทางวิชาการ(X_{tot}) โดยภาพรวมสัมพันธ์กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(Y_{tot})อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในลักษณะเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง($r=.715$) และมีความสัมพันธ์กันเป็นรายด้าน ลักษณะเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สรุปผลได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาสัมพันธ์กันเป็นรายด้านจะพบว่ามีความสัมพันธ์กัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางวิชาการ(X_2) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า($r=.749$)ประกอบด้วยด้านความรู้ทางวิชาชีพสัมพันธ์กับการบริหาร($r=.758$) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสัมพันธ์กับการบริหาร ($r=.674$) และด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์สัมพันธ์กับการบริหาร($r=.654$) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางวิชาการด้านความรู้ทางด้านวิชาชีพ ($X_{2.2}$) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า($r=.758$) ผู้บริหารมีการดำเนินงานตามนโยบายยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงาน ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการวางแผนการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารมีความรู้เรื่องกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับเป็นอย่างดี มีความเป็นผู้รู้เรื่องหลักสูตร การวัดผล และประเมินผล มีความรู้เรื่องระเบียบการบริหารงานบุคคล มีความรู้เรื่องระเบียบอาคารสถานที่ มีความรู้เรื่องกรณีพิเศษและติดตามผลงาน มีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในและภายนอกตามหลักเกณฑ์ของสมศ. โดยผู้บริหารมีความรู้เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดีตามข้อกำหนด

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางวิชาการด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน($X_{2.3}$) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า($r=.674$) ผู้บริหารมีความรู้เรื่องระเบียบวินัยในการบริหารงานเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถ

ในการจัด ระบบงานและการบริหารงานเป็นอย่างดี มีความสามารถชี้แนะและเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถในการประสานงานภายในและภายนอกได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาปรับปรุงงานให้มีความต่อเนื่อง มีความสามารถสร้างแรงจูงใจ และสร้างความสามัคคี เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม โดยผู้บริหารเป็นผู้มีความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ด้านวิชาการทั่วไปและประสบการณ์ ($X_{2,1}$) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า($r=.654$) ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเป็นอย่างดี มีการนำความรู้จากการอบรมสัมมนามาพัฒนางาน มีความสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยและการทำวิจัย เป็นผู้มีความรู้เรื่องจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่และจิตวิทยาทั่วไป มีการร่วมประชุมกับเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ มีการนำคณะครู บุคลากรและนักศึกษาไปศึกษาดูงาน เพื่อการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนตัว (X_1) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า($r=.625$)ประกอบด้วยด้านความเป็นผู้นำ ($r=.636$) ด้านร่างกายและจิตใจสัมพันธ์กับการบริหาร($r=.561$) และด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการบริหาร ($r=.530$) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำ ($X_{1,3}$) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า ($r=.636$) ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ดีและกว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีการบริหารงานอย่างมีแผนงาน เป็นผู้ที่มีความกล้าตัดสินใจและกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการใช้มติเสียงส่วนมากในการบริหารงาน มีเหตุผลและหลักการบริหารงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร และมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจส่วนตัว โดยผู้บริหารเป็นผู้มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำสูง

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนตัว ด้านร่างกายและจิตใจ ($X_{1,1}$) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า ($r=.561$) ผู้บริหารเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีความร่าเริงแจ่มใส มีการปฏิบัติกับผู้ได้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน มีความเฉลียวฉลาดและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีความกระตือรือร้น และมีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยผู้บริหารเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะด้านร่างกายและจิตใจที่ดี

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนตัว ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($X_{1,2}$) กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีค่า($r=.530$) ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพและมีความเข้าใจ มีการกล่าวคำยกย่องชมเชยผู้ได้บังคับบัญชา มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงาน เป็นที่ยอมรับและได้รับการเชื่อถือจากชุมชนและหน่วยงานเครือข่าย โดยผู้บริหารเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ" เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร 2) การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 105 ศูนย์ ผู้ให้ข้อมูลศูนย์ละ 2 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ รวมทั้งสิ้น 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารของโรลด์ เอฟ แคมป์เบล (Roald F. Campbell) และการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นแนวทางการปฏิบัติตามภารกิจหลักของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยภาพรวมและรายด้านผู้บริหารเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไป และประสบการณ์และคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์

2. การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ(ศูนย์ กศน. อำเภอ)ตามภารกิจหลัก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยภาพรวมและรายด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การบริหารงบประมาณ มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารงานบุคคล การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน. และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน การจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตามภารกิจหลักใน 9 เรื่อง

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่แล้วในบุคลากรที่ต้องปรับเปลี่ยน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปมากด้วยประสบการณ์ และคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำด้านร่างกายและจิตใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จึงพิจารณาเห็นว่าการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร ภายใต้การบริหารตามภารกิจหลักของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ โรลด์ เอฟ แคมป์เบล (Roald F.Campbell) ที่ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการและประสบการณ์

สามารถให้คำแนะนำแก่คณะครู ได้เข้าใจสภาพปัญหาอุปสรรคได้ดี เลือกรการตัดสินใจได้ดี มีคุณลักษณะทางวิชาชีพ มีความรู้เรื่องปรัชญา จิตวิทยา การจัดทำหลักสูตร การวัดผลประเมินผล กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การนิเทศติดตามงาน หลักวิธีการวิจัยทางการศึกษา การวางแผน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล มีสุขภาพดีทั้งร่างกายจิตใจ มีความเฉลียวฉลาด มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความประพฤติดี มีคุณธรรมสูง สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ มีความเสียสละ มีไหวพริบเป็นที่เลื่อมใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอ็ดเวิร์ด อี. เอ็ดการ์ด (Edward E. Edkhardt) ได้ศึกษาการเลือกครูใหญ่ในโรงเรียนประถมและโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษา รัฐอิลลินอยส์ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการมีเกณฑ์การเลือกครูใหญ่ที่รับรู้สถานภาพในตำแหน่ง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทักษะการตัดสินใจ มีทักษะในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์ในบุคลิกภาพ มีการปรับตัวโดยรอบคอบ มีลักษณะทางศีลธรรม มีจรรยาบรรณ มีสติปัญญา มีสุขภาพดี และมีมนุษยสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอส่วนใหญ่เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ดีและกว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีการบริหารงานอย่างมีการวางแผน มีความกล้าในการตัดสินใจ มีเหตุและผลรับฟังมติของเสียงส่วนมาก เป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม ส่วนคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอส่วนใหญ่เป็นผู้มีความชำนาญการเรื่องของนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและข้อปฏิบัติทางราชการเป็นอย่างดี มีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นอย่างดี รวมถึงการบริหารงานทางวิชาการต่างๆไปเกี่ยวกับงานศูนย์ กศน.อำเภอได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของไพบูลย์ ยอดยิ่งได้ทำการศึกษาเรื่องเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าสำนักงานอธิการและอาจารย์ ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าสำนักงานอธิการวิทยาลัยครู จากการศึกษาพบว่าด้านพุทธพิสัย ด้านเจตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ปรากฏผลด้านพุทธพิสัย มีความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ กฎและข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจอย่างชัดเจน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีสติปัญญาและไหวพริบดี มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของวิทยาลัยครู มีความรู้เรื่องการบริหารงานบุคคลและหลักการบริหารทั่วไป มีความรู้เรื่องการบริหารงบประมาณและงานการเงิน มีความเข้าใจนโยบายของรัฐบาลอย่างชัดเจน ด้านเจตพิสัยมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรม มีวินัย เป็นผู้เสียสละและอุทิศเวลาให้แก่ราชการอย่างเต็มที่ มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ มีอารมณ์มั่นคงและสุขภาพเรียบร้อย

ด้านทักษะพิสัย มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่เป็นอย่างดี มีเจตคติที่ดีต่อผู้ร่วมงานทุกคน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี สามารถประสานงานภายในและภายนอกได้สำเร็จ มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพแข็งแรง

2. การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพสูงสั่งสมประสบการณ์มานานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ส่วนใหญ่มีความรอบรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานทุกเรื่อง ถือว่าการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหารภายใต้การบริหารตามภารกิจหลัก ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการประสบความสำเร็จให้การบริหารงานของศูนย์ กศน.อำเภอ อย่างมีประสิทธิภาพ ภารกิจหลักที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการบริหารงบประมาณ รองลงมาเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และภารกิจหลักที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเป็นการดำเนินการที่ยังขาดการบริหารที่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ การบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องมาจากผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอส่วนใหญ่มีการบริหารที่ยึดหลักตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาคุณภาพ บริหารงบประมาณตามกฎหมาย ระเบียบและข้อปฏิบัติของทางราชการอย่างเข้าใจดี รองลงมาเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ขณะปัจจุบันนี้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมเพิ่มเติมความรู้มากขึ้นได้นำข้อเสนอแนะของ สมศ.มาปรับปรุงพัฒนางานให้ได้ตามเกณฑ์มากขึ้น การบริหารงานบุคคลส่วนใหญ่ผู้บริหารมีการมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาอบรมอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างบรรยากาศและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีการพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่มีการพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอและศูนย์การเรียนชุมชนร่วมกับชุมชน มีการให้บริการสื่อที่ทันสมัย ขณะปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลได้จัดสรร

สนับสนุนงบประมาณไทยเข้มแข็งปี 2553 มาเพื่อการจัดหาสื่อให้มีมากขึ้นสำหรับการให้บริการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวก และเป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ให้ใช้อินเตอร์เน็ตฟรีได้ การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษามีการสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญและการเข้ามามีส่วนร่วม ขณะปัจจุบันนโยบายของสำนักงาน กศน.ส่งเสริมให้จัดตั้ง กศน.ตำบล ให้มีครบทุกตำบลภายในปี 2553 เพื่อเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาและให้เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับตำบล การเสริมสร้างคุณธรรม มีการนำมาสอดแทรกให้กับผู้เรียนด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกสร้างค่านิยมให้ปฏิบัติได้จริงในเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม 8 ประการคือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี ความมีน้ำใจ ตามนโยบายของรัฐบาลปี 2552 เป็นนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผลจากการได้รับการจัดสรรงบประมาณเรียนฟรี 15 ปีเป็นรายหัวทำให้สามารถจัดให้ผู้เรียนได้เข้ารับการอบรมและได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียนในสถานที่จริงได้มากขึ้น การจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ มีดำเนินการตามระเบียบของทางราชการ มีการดูแลบำรุงรักษาจัดทำทะเบียนคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ให้เกิดความสะดวกเกิดประโยชน์ใช้งานได้คุ้มค่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการนำหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ ขณะปัจจุบันมีการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี การจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ได้นำผู้เรียนไปเรียนรู้นอกห้องเรียน มีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของเชสเตอร์ บาร์นาร์ด (Chester Barnard) มีแนวคิดที่ผู้บริหารต้องใช้ศิลปะที่จะอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางการบริหารถูกนำมาใช้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ การบริหารจะประสบความสำเร็จต้องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคนที่จะร่วมแรงร่วมใจกัน และการบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ความชำนาญการและการฝึกอบรมทางด้านการบริหาร โดยเฉพาะมีความสามารถในการเป็นผู้นำที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น เพื่อกำหนดเป้าหมายให้องค์การประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ ริเคิร์ท รินิสส์ (Likert Rensis) มีแนวคิดที่ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถกระทำตนให้เป็นผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเข้าใจในระบบงานทุกอย่าง จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในงานทุกอย่างแต่อาจจะไม่ดีทั้งหมด เป็นผู้ติดตามงานได้ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของแมคนูสัน ซี วอลเทอร์ (Magnuson C.Walter) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารของผู้จัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่าผู้จัดการโรงเรียนจะต้องมีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี รู้จักการมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสนใจในบุคคลอื่น มีความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบงาน

มีวิจารณ์ญาณและมีความยุติธรรม สำหรับภารกิจหลักที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเป็นการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน อาจเนื่องมาจากหลักสูตรสำหรับผู้เรียนการศึกษานอกระบบจะกำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกับการศึกษาในระบบไม่ได้ แต่การจัดทำหลักสูตรต้องยึดแนวทางหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่ ต้องมีความหลากหลายสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของแต่ละท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่เอื้อกับการนำไปประกอบอาชีพได้ ขณะปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนสื่อการเรียนการสอนในขณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลงบประมาณที่จะจัดหาสื่อยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ผู้เรียนจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายซื้อสื่อเอง แต่ขณะนี้ปัจจุบันได้รับการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีเป็นรายหัว ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 การจัดหาสื่อแบบเรียนหรือสื่ออื่นๆสามารถดำเนินการให้กับผู้เรียนได้แล้ว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบตามอัครยาชัยอำเภอบึง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย มีผลต่อเนื่องต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ กศน.อำเภอบึง เนื่องจากมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนใหญ่มีคุณลักษณะทางวิชาการ ด้านความรู้ทางวิชาชีพเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นผู้มีความรู้ราชการตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์ กศน.อำเภอบึงตั้งแต่ 5-10 ปีขึ้นไป ส่วนมากเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญการในเรื่องระเบียบวินัย ระบบการบริหารงานเป็นอย่างดีและสั่งสมประสบการณ์มานาน ได้รับการอบรมสัมมนาความรู้ทางวิชาชีพจากต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ปฏิบัติงานตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้วยความรู้ความเข้าใจให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา บริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ประกาศเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2551 ให้มีการจัดการศึกษาที่มีขอบข่ายกว้างขวางและครอบคลุม มีการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของประชาชนให้มีความยืดหยุ่น สามารถพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง สร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ที่ว่าสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นแหล่งภูมิปัญญาที่จะส่งผลต่อการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาที่ว่าความเสมอภาคทางการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้พึ่งตนเองได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ปฏิบัติตนได้เหมาะสมหลักคุณธรรมจริยธรรม

บุคลากรทางการศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมทำให้สังคมพัฒนาได้ด้วยการศึกษา ให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งด้านเทคโนโลยี ให้การจัดการศึกษาดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ รัตนฉายา ที่ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่าย ด้านส่วนตัวมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก เป็นผู้เก็บรักษาความลับได้ดี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาชีพ สามารถประสานงานกับบุคคลภายในและภายนอกได้เป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการเป็นหัวหน้าฝ่าย มีความรู้ในเรื่องวิชาการ หลักสูตร การวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของผัณหอมเกตุ ที่ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีคุณลักษณะการบริหารงาน คุณลักษณะทางกายด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางสังคม ผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการค้นพบของการวิจัยและการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะทางวิชาการด้านความรู้ทางวิชาชีพ ที่เป็นความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน คุณลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับมากที่สุด จัดได้ว่าผู้บริหารเป็นผู้มีประสบการณ์ในฐานะผู้บริหารมากกว่า 10 ปี ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญชำนาญการในแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับระเบียบวินัย และระบบการบริหารงานราชการเป็นอย่างดี รองลงมาเป็นผู้มีคุณลักษณะทางวิชาการด้านความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ จึงส่งผลให้เป็นผู้รอบรู้ในสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อสามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินงานด้านงานวิชาการได้เป็นอย่างดี

- 1.1 ผู้บริหารศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะส่วนตัว ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ควรพัฒนาการด้านมนุษยสัมพันธ์ให้ดีขึ้นมากกว่าเดิม เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับท้ายสุด เพราะมนุษยสัมพันธ์เป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจ ให้กับบุคลากรทั้งภายในและ

ภายนอกศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นการจูงใจให้เกิดความสามัคคี และเป็นการพัฒนาระดับขั้นต้นของความมีระเบียบเรียบร้อย ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และระดับสังคมได้มากขึ้น เพื่อให้การบริหารงานของผู้บริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าคุณลักษณะส่วนตัวด้านร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับต่ำ เพราะผู้บริหารควรเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพแข็งแรงที่จะส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ มีความกระตือรือร้นเฉลียวฉลาดสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการบริหารงบประมาณมีการดำเนินการตามนโยบายและจุดเน้นของส่วนกลาง มีการบริหารงบประมาณได้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ รองลงมาเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ มีการนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ สมศ. มาพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น

2.1 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมสนับสนุนและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำสุด เพราะยังขาดการบริหารที่ชัดเจน ควรให้มีการจัดทำแล้วสามารถนำมาใช้กับผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มทักษะและเสริมประสบการณ์ ด้วยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาแล้วสภาพปัญหาของเรื่องดังกล่าว สืบเนื่องมาจากภารกิจการจัดกิจกรรมของศูนย์ กศน. อำเภอ มีความหลากหลายของภารกิจ และเป็นหน่วยปฏิบัติงานตามนโยบายจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการเปลี่ยนถ่ายพนักงานราชการ และครู(ลูกจ้างชั่วคราว) อยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง สาเหตุเพราะบุคลากรที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพครู ส่วนใหญ่จะไปสอบเป็นครูเอกชน ครู(อัตราจ้าง)โรงเรียนในระบบ สอบบรรจุได้เป็นครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพของตนเอง ส่วนพนักงานราชการ และครู(ลูกจ้างชั่วคราว) ที่มาทดแทนตำแหน่งดังกล่าวจะยังเป็นผู้ด้อยประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว และยังมีครู กศน. บางส่วนที่ยังไม่จบวุฒิต่างวิชาชีพครู ทำให้ยังไม่เข้าใจในการจัดกิจกรรมดังกล่าว จึงควรส่งเสริม

สนับสนุนพนักงานราชการ และครูของศูนย์ กศน.อำเภอให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารการจัดการศึกษา เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญที่สุดในศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นผู้ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทักษะและเป็นผู้ส่งเสริมประสานการณ์การบริหารจัดการศึกษามีระยเวลานานมากกว่า 10 ปี เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญการในการบริหารงาน เพื่อให้งานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป แต่ก็ยังมีภารกิจหลัก ด้านที่ควรได้รับการปรับปรุงและส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือการพัฒนาหลักสูตร เช่น มีการวางแผน ประชุมปรึกษาหารือ จัดให้มีการอบรมสัมมนาทุกภาคเรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรระหว่างศูนย์ กศน.อำเภอด้วยกันในระดับภูมิภาค เพื่อให้หลักสูตรมีการพัฒนาให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพชุมชนของท้องถิ่นและผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหารและผู้สนใจทั่วไป จึงขอเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม กับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อย่างไรก็ตามให้มีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- . กรมการศึกษานอกโรงเรียน. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กองพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547.
- . สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.กรุงเทพฯ:รังสีการพิมพ์, 2551.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองปฏิบัติการ. ยุทธศาสตร์การบริหาร/การบริการการศึกษานอกโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2541.
- กรมวิชาการ. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- กิตติศักดิ์ รัตนฉายา. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2541.
- จัญญ มะลาดวง. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในพื้นที่จังหวัดยโสธร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรมหาสารคาม, 2542.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. ทฤษฎีการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2546.
- เทียน ต้นติวิริยภาพ. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู และอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรสงขลา, 2542.
- บุญชม ศรีสะอาด. คล้ายวันสถาปนากกรมการศึกษานอกโรงเรียน. กาลสินธ์ : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาฬสินธ์, 2541.
- ประชา นายเพชร. “การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2542.

- ไพบุลย์ ยอดยิ่ง. “การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์สำนักงานอธิการต่อ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าสำนักงานอธิการวิทยาลัยครู.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรมหาสารคาม, 2541.
- สมเมท สหกร. “เปรียบเทียบคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดตามทัศนะของผู้เกี่ยวข้องในภาคใต้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.
- สุนทร สุนันท์ชัย. มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. อุดรธานี : ศูนย์การ
ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี, 2541.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. การจัดการศึกษา
นอกระบบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : รั้งสี
การพิมพ์, 2551.
- _____. สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. จุดประกาย กศน. กรุงเทพฯ : รั้งสี
การพิมพ์, 2551.
- _____. สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2550.
- _____. สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงาน
การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2551.
- _____. สำนักงานส่งเสริมการนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ทิศทางการจัดการ
ศึกษา กศน. ยุคใหม่. กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2550.
- _____. สำนักงานส่งเสริมการนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. การติดตามผล
ผู้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน ระหว่างปี 2544-2546. กรุงเทพฯ :
รั้งสีการพิมพ์, 2548.
- _____. สำนักงานส่งเสริมการนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สรุปผลการนิเทศ
งาน กศน.ปี 2551. กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2550.
- _____. สำนักงานส่งเสริมการนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. โครงสร้างสำนักงาน
ส่งเสริมการนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ : รั้งสีการพิมพ์, 2551.

ภาษาต่างประเทศ

- Barnard, Chester I. Organization and Management. New York : Cambridge. Mas Harvard University, 1982.
- . The Function of Executive . New York : Cambridge, Mas Harvard University, 1972.
- Beck, R Willam . “Pupils Perceptions of Teacher : A Factor Analysis of five Postulated Dimension.” The Journal of Educational Research New Jersey : Fourth Press, 1998.
- Bundy, Sandra J., and Sheila Horman. “A Comparison of Leadership Behaviors of Principals in California Distinguished Elementary, Middle and Secondary School. ” Dissertation Abstracts International, 1986.
- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1987.
- Edkhardt, Edward E. Selection Criteria, Practices and Procedures of Elementary and Secondary School Principals. Chicago : Loyola University, 1989.
- John, Best W., Research in Education . Englewood Cliffs : Prentice-Hall Inc., 1977.
- Katz, Daniel and Kahn, Robert L. The Social Psychology of Organization 2nd ed New York : John Wiley & Son, 1978.
- Krejcie, Robert v. and Morgan, Darly w. “Determining Sample Size for Research Activities” Educational and Psychological Measurement .3 November,1970.
- Krug, Samuel E., and others. “An Experience Sampling Approach to the Study of Principal Instructional Leadership.” Results from the Principal Activity Sampling Form, 1988.
- Likert, Rensis. The Human Organization. New York : McGraw – Hill Book Company, 1969.
- Liu, Chig-Jen. Dissertation Abstracts International. China : Jienyeping, 1997.
- Magnuson, C Walter . “The Charateristics of Successful School Business Managers.” Dissertation Abstracts International, 1989.

- Rice, Wilson L., "Leadership Behavior of Elementary School Principals and Teachers in Five Central Savannah River Area School Districts in Georgia." Dissertation Abstracts International, 1987.
- Roald, F. Campbell. and others. Introduction to Educational Administration. 6 th ed, Boston, Allyn and Bacon Inc, 1983.
- Stogdill, Ralph M. Handbook of Leadership:A Survey of Theory and Research . New York : The Free Press, 1974.
- Williams, Charles Owen.How to be a Leader . 3 vd ed., Washington Square Press, 1979.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ

ศธ 0520.203.2 / 412

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

29 ธันวาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.มารีสา โกเศษโยธิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวอรวีย์ ชูมิวสิน รหัสนักศึกษา 48252411 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สัมพันธ์กับการบริหารศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย" ในกรณีนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. ศรียา สุขพานิช)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-3421-9136

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. ดร.มารีสา โกเศยะโยธิน
 การศึกษา ศึกษานิพนธ์ สาขาสิ่งแวดล้อมการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมวัดญาณสังวราราม
 วรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
2. ดร.อัจฉรา สาระกระจาย
 การศึกษา ศึกษานิพนธ์ สาขา ED.D. (Non-Formal Education) Deakin
 University Australia
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 จังหวัดกาฬสินธุ์
3. ดร.ชลชิตย์ เอี่ยมล้ำวงศ์
 การศึกษา ศึกษานิพนธ์ สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี
4. ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ
 การศึกษา ศึกษานิพนธ์ สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตำแหน่ง ข้าราชการเกษียณในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ระดับ 9
5. นางชยาพร รอดเทภัย
 การศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการ โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก ค
หนังสือขอตกลงเครื่องมือ

ที่ ศร 0520.203.2 / 142

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

29 มกราคม 2552

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหัวหิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวอรวัลย์ ชูมีวสิน รหัสนักศึกษา 48252411 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สัมพันธ์กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย"

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นางสาวอรวัลย์ ชูมีวสิน ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ภาควิชาการบริหารการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421-9136

ภาคผนวก ง

รายชื่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
ที่นำข้อมูลไปทดลอง (try out) และการวิเคราะห์หาค่าสถิติ

รายชื่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
ที่นำข้อมูลไปทดลอง (try out) และการวิเคราะห์หาค่าสถิติ

ลำดับ ที่	รายชื่อศูนย์ กศน. อำเภอ	จังหวัด
1	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองชัยนาท	ชัยนาท
2	ศูนย์ กศน. อำเภอบางเลน	นครปฐม
3	ศูนย์ กศน. อำเภอบางบัวทอง	นนทบุรี
4	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา
5	ศูนย์ กศน. อำเภอบางบาล	พระนครศรีอยุธยา
6	ศูนย์ กศน. อำเภอมหาราช	พระนครศรีอยุธยา
7	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองเพชรบุรี	เพชรบุรี
8	ศูนย์ กศน. อำเภอบ้านลาด	เพชรบุรี
9	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองปทุมธานี	ปทุมธานี
10	ศูนย์ กศน. อำเภอหัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
11	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองราชบุรี	ราชบุรี
12	ศูนย์ กศน. อำเภอบ้านโป่ง	ราชบุรี
13	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองสมุทรสงคราม	สมุทรสงคราม
14	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองสิงห์บุรี	สิงห์บุรี
15	ศูนย์ กศน. อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี

ค่าสถิติข้อมูลที่น่าไปทดลอง (try out)

sex

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1.00	11	36.7	36.7	36.7
2.00	19	63.3	63.3	100.0
Total	30	100.0	100.0	

age

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1.00	4	13.3	13.3	13.3
2.00	4	13.3	13.3	26.7
3.00	12	40.0	40.0	66.7
4.00	10	33.3	33.3	100.0
Total	30	100.0	100.0	

edu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2.00	16	53.3	53.3	53.3
3.00	14	46.7	46.7	100.0
Total	30	100.0	100.0	

work

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1.00	4	13.3	13.3	13.3
2.00	3	10.0	10.0	23.3
3.00	7	23.3	23.3	46.7
4.00	16	53.3	53.3	100.0
Total	30	100.0	100.0	

posi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	13	43.3	43.3	43.3
	2.00	2	6.7	6.7	50.0
	3.00	6	20.0	20.0	70.0
	4.00	9	30.0	30.0	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

time

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	10	33.3	33.3	33.3
	2.00	5	16.7	16.7	50.0
	3.00	10	33.3	33.3	83.3
	4.00	4	13.3	13.3	96.7
	5.00	1	3.3	3.3	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.975	43

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.974	43

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.983	86

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ ว. 1368

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

20 เมษายน 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ด้วย นางสาวอรวัลย์ ชูมีวสิน นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สัมพันธ์กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย" มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ในหน่วยงานของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งผู้บริหาร ข้าราชการและครุ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบถามให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ คณิต เขียววิชัย)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษาราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

1.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี	รวม	9	ศูนย์
2.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดนครปฐม	รวม	6	ศูนย์
3.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	รวม	7	ศูนย์
4.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดราชบุรี	รวม	7	ศูนย์
5.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดเพชรบุรี	รวม	6	ศูนย์
6.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดสมุทรสงคราม	รวม	2	ศูนย์
7.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดสมุทรสาคร	รวม	2	ศูนย์
8.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดนนทบุรี	รวม	5	ศูนย์
9.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดปทุมธานี	รวม	6	ศูนย์
10.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	รวม	11	ศูนย์
11.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดลพบุรี	รวม	9	ศูนย์
12.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดสระบุรี	รวม	9	ศูนย์
13.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดสิงห์บุรี	รวม	5	ศูนย์
14.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรี	รวม	9	ศูนย์
15.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดอ่างทอง	รวม	6	ศูนย์
16.	ศูนย์ กศน.อำเภอในจังหวัดชัยนาท	รวม	6	ศูนย์
	รวมทั้งสิ้น		105	ศูนย์

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
กับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ตอนที่ 3 การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

3. คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อ
ผู้ตอบแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบแทนสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อตามสภาพความ
เป็นจริง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความร่วมมือเป็น
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวณัฐชารัตน์ ชูมีวสิน

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความให้ตรงกับสถานภาพตามความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่าน

ข้อ ที่	สถานภาพส่วนตัว	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ () ชาย () หญิง	[1]
2	อายุ () 21-30 ปี () 31-40 ปี () 41-50 ปี () 51 ปีขึ้นไป	[2]
3	ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก	[3]
4	อายุราชการ () น้อยกว่า 5 ปี () 5-10 ปี () 11-20 ปี () มากกว่า 20 ปี	[4]
5	ตำแหน่งในปัจจุบัน () ผู้บริหาร () ครูชำนาญการพิเศษ () ครูชำนาญการ () อื่นๆ.....	[5]
6	ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษา () น้อยกว่า 5 ปี () 5-10 ปี () 10-15 ปี () มากกว่า 15 ปี	[6]

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ระดับ 1 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารน้อย

ระดับ 3 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมาก

ระดับ 5 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมากที่สุด

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ระดับคุณลักษณะที่พึง ประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
	คุณลักษณะส่วนตัว						
	ด้านร่างกายและจิตใจ						
1	มีบุคลิกลักษณะที่ดีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงและมีความร่าเริงแจ่มใส						[7]
2	มีการปฏิบัติกับผู้อื่นได้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน						[8]
3	มีความเฉลียวฉลาดและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า						[9]
4	มีความกระตือรือร้นและมีความมั่นคงทางอารมณ์						[10]
5	มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม						[11]
	ด้านมนุษยสัมพันธ์						
6	ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพและมีความเข้าใจ						[12]
7	มีการกล่าวคำยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาของศูนย์ กศน. อำเภอ						[13]
8	มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและตั้งใจให้บุคลากรของศูนย์ กศน. อำเภอปฏิบัติงาน						[14]
9	เป็นที่ยอมรับและได้รับการเชื่อถือจากชุมชนและหน่วยงานเครือข่าย ของศูนย์ กศน. อำเภอ						[15]
	ด้านความเป็นผู้นำ						
10	มีวิสัยทัศน์ที่ดีและกว้างไกลเกี่ยวกับงาน กศน. อำเภอ และงานอื่นๆ						[16]
11	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง						[17]
12	มีการบริหารงานโดยมีการวางแผนงาน กศน. อำเภอล่วงหน้าเสมอ						[18]

ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
13	มีความกล้าในการตัดสินใจและกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอ และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย						[19]
14	มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชา						[20]
15	มีการใช้มติเสียงส่วนมากในการบริหารงานของศูนย์ กศน.อำเภอ						[21]
16	มีเหตุผลและรับความเป็นจริงได้เกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอและอื่นๆ						[22]
17	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม						[23]
18	มีความซื่อสัตย์สุจริตในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารงาน กศน.อำเภอ						[24]
19	มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจส่วนตัว						[25]
	คุณลักษณะทางวิชาการ						
	ด้านความรู้ทางวิชาการทั่วไปและประสบการณ์						
20	มีความรู้ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองดี						[26]
21	มีความรู้เกี่ยวกับงานทางวิชาการของศูนย์ กศน.อำเภอเป็นอย่างดี						[27]
22	มีการนำความรู้จากการอบรม,สัมมนามาพัฒนางาน กศน.อำเภอ						[28]
23	มีความสามารถให้เทคโนโลยีใหม่ๆเกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอ						[29]
24	มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยและการทำวิจัยเกี่ยวกับงาน กศน.อำเภอ						[30]
25	มีความรู้เรื่องจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่และจิตวิทยาทั่วไป						[31]
26	มีความสนใจและเข้าร่วมประชุมระดับการบริหารของสำนักงาน กศน.จังหวัด และหน่วยงานเครือข่ายอยู่เป็นประจำ						[32]
27	มีการนำคณะครู บุคลากรและนักศึกษา กศน.อำเภอ ไปศึกษาดูงาน และเรียนรู้นอกห้องเรียน						[33]
	ด้านความรู้ทางวิชาชีพ						
28	มีการดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กับกลุ่มเป้าหมาย กศน.อำเภอ						[34]
29	มีการนำหลักยุทธศาสตร์ของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มาใช้กับกลุ่มเป้าหมาย กศน.อำเภอ						[35]
30	มีการวางแผนการบริหารงบประมาณของศูนย์ กศน.อำเภอ						[36]

ชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร	ระดับคุณลักษณะที่พึง ประสงค์					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
31	มีความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบ และข้อปฏิบัติของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างดี						[37]
32	มีความรู้เรื่องหลักสูตรการวัดผลและประเมินผลของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างดี						[38]
33	มีความรู้เรื่องระเบียบการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างดี						[39]
34	มีความรู้เรื่องระเบียบอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ						[40]
35	มีความรู้เรื่องกรณีเหตุและติดตามผลของงาน กศน. อำเภอบึงสามพัน						[41]
36	มีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายในและภายนอก เกี่ยวกับงาน กศน. อำเภอบึงสามพัน ตามหลักเกณฑ์ของ สมศ. เป็นอย่างดี						[42]
	ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน						
37	มีความรู้เรื่องระเบียบวินัยในการบริหารงาน กศน. อำเภอบึงสามพันเป็นอย่างดี						[43]
38	มีความรู้ความสามารถในการจัดระบบงานและการบริหารงาน กศน. อำเภอบึงสามพันเป็นอย่างดี						[44]
39	มีความสามารถชี้แนะและเป็นพี่ปรึกษาให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา เกี่ยวกับงาน กศน. อำเภอบึงสามพันได้ดี						[45]
40	มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ได้บังคับบัญชาในการ ปฏิบัติงาน กศน. อำเภอบึงสามพันอย่างต่อเนื่อง						[46]
41	มีความสามารถในการประสานงานภายในและภายนอกศูนย์ กศน. อำเภอบึงสามพันเป็นอย่างดี						[47]
42	มีความสามารถในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน กศน. อำเภอบึงสามพัน และสามารถนำผลมาพัฒนาปรับปรุงงานให้มีความต่อเนื่อง						[48]
43	มีความสามารถสร้างแรงจูงใจและสร้างความสามัคคีภายในศูนย์ กศน. อำเภอบึงสามพัน เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม						[49]

ตอนที่ 3 การบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ตามภารกิจหลักที่จะเป็น
ผลลัพธ์หรือเป็นตัวชี้วัดการบริหาร ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอว่ามีประสิทธิภาพเช่นไร จึงขอให้ท่านเลือกคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ว่ามีระดับการปฏิบัติในแต่ละข้อว่าอยู่ในระดับใด โดยใช้
ระดับตามเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอ	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
	ภารกิจที่ 1 การบริหารงบประมาณ						
1	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการของศูนย์ กศน. อำเภอ โดยยึดหลักตาม นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ						[50]
2	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงาน กศน.อำเภอ ระยะเวลา 4 ปี						[51]
3	มีการจัดทำระบบควบคุมภายใน และระบบบัญชีหน่วยงานย่อยของ ศูนย์ กศน.อำเภอ						[52]
4	มีการบริหารงบประมาณตามกฎหมาย ระเบียบและข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของ สำนักงาน กศน. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อย่าง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้						[53]
	ภารกิจที่ 2 การบริหารงานบุคคล						
5	มีการมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของ บุคลากร ศูนย์ กศน.อำเภอ						[54]
6	มีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรของศูนย์ กศน.อำเภออย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง						[55]
7	มีการจัดประชุมประจำเดือนของศูนย์ กศน.อำเภอเป็นประจำทุกเดือน						[56]

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กคน. อำเภอตามภารกิจหลัก	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
8	มีการสร้างบรรยากาศที่ดีและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรของศูนย์ กคน.อำเภอ						[57]
9	มีการแต่งตั้งคณะนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรของศูนย์ กคน.อำเภอ						[58]
10	มีการพิจารณาความดีความชอบให้กับบุคลากรของศูนย์ กคน.อำเภอ อย่างเป็นธรรม						[59]
	ภารกิจที่ 3 การจัดทำระบบควบคุมการเงินบัญชีและพัสดุ						
11	มีการดำเนินการและควบคุมการปฏิบัติงานการเงิน บัญชี และพัสดุของศูนย์ กคน.อำเภอ ให้ถูกต้องตามกฎระเบียบและข้อบังคับ						[60]
12	มีการจัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุครุภัณฑ์ และการเบิกจ่ายของศูนย์ กคน.อำเภอ อย่างเป็นระบบด้วยโปรแกรม Computer						[61]
13	มีการใช้วัสดุและครุภัณฑ์ของศูนย์ กคน.อำเภอ อย่างคุ้มค่าตรงตามวัตถุประสงค์						[62]
14	มีการดูแลและบำรุงรักษาพัสดุครุภัณฑ์ของศูนย์ กคน.อำเภอ ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ						[63]
15	มีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของศูนย์ กคน.อำเภอ ให้มีความสะอาด สะดวก และปลอดภัย						[64]
	ภารกิจที่ 4 การจัดการระบบการเรียนรู้อ						
16	มีการจัดทำแผนการเรียนรู้อายภาค/รายสัปดาห์ ให้กับผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานนอกระบบของศูนย์ กคน.อำเภอ						[65]
17	มีการจัดการระบบการเรียนรู้อทุกหลักสูตรที่สอดคล้อง เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียน กคน.อำเภอ						[66]
18	มีการนำหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่มาใช้ในการจัดการระบบการเรียนรู้อให้กับผู้เรียนของศูนย์ กคน.อำเภอ						[67]
19	มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์ กคน.อำเภอ						[68]
20	มีการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นระบบการเรียนรู้อให้กับผู้เรียนของศูนย์ กคน.อำเภอได้ทุกหลักสูตร						[69]

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอตามภารกิจหลัก	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
21	มีการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้กับผู้เรียนของศูนย์ กศน.อำเภอได้อย่างหลายรูปแบบ และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้						[70]
22	มีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กศน.อำเภอ						[71]
23	มีการนำผู้เรียนภาคเรียนสุดท้ายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์ กศน.อำเภอ เข้าร่วมสอบ O-NET						[72]
24	มีการวัดผลประเมินผลกลางภาคและปลายภาคของผู้เรียน กศน.อำเภอที่เน้นคุณภาพของผู้เรียน						[73]
25	มีการติดตามผลผู้เรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานนอกระบบจากศูนย์ กศน.อำเภอแล้วไปศึกษาต่อที่อื่น						[74]
ภารกิจที่ 5 การเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน							
26	เน้นการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้ให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรตามหลัก 8 ประการ คือ ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี ความมีน้ำใจ						[75]
27	เน้นหลักคุณธรรมทั้ง 8 ประการให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึก เจตคติ ค่านิยมอย่างเชื่องมั่นศรัทธา และปฏิบัติได้จริงอย่างสม่ำเสมอ						[76]
28	มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ด้วยการสร้างความตระหนักสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี จินตทัศน์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ตั้งแต่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับสังคม						[77]
ภารกิจที่ 6 การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน							
29	มีการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน กศน.อำเภอ						[78]
30	มีการจัดแนะแนว คู่มือนักศึกษา คู่มือการจัดการศึกษาพื้นฐาน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นและหลักสูตรอื่นๆให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ						[79]
31	มีการจัดหาสื่อ พัฒนาสื่อที่ทันสมัย และกระจายสื่อให้กับผู้เรียน กศน.อำเภอ ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างทั่วถึง						[80]

ข้อ ที่	การบริหารศูนย์ กศน. อำเภอตามภารกิจหลัก	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
	ภารกิจที่ 7 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต						
32	มีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ห้องสมุดประชาชน"เฉลิมราชกุมารี" หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอร่วมกับชุมชนภาคีเครือข่าย เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา กศน.อำเภอ						[81]
33	พัฒนาการให้บริการห้องสมุดประชาชน"เฉลิมราชกุมารี"หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีสื่อในการค้นคว้า และการให้บริการที่ทันสมัย และเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับกลุ่มเป้าหมาย กศน.อำเภอ						[82]
34	มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน กศน.อำเภอ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน						[83]
	ภารกิจที่ 8 การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กศน.และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง						
35	มีการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษา กศน. โดยอาศัยเครือข่ายภาครัฐและเอกชนของศูนย์ กศน.อำเภอ						[84]
36	มีการประสานงานและสร้างแรงจูงใจให้เครือข่ายเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา กศน. และการเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์ กศน.อำเภอ						[85]
	ภารกิจที่ 9 มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา						
37	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์ กศน.อำเภอ						[86]
38	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพ กศน.อำเภอ						[87]
39	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา กศน.อำเภอ						[88]
40	มีการจัดทำคู่มือระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์ กศน.อำเภอ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ และเอกสารอื่นๆ						[89]
41	มีการจัดทำรายงานประเมินคุณภาพตนเอง(SAR)ของกศน.อำเภอ						[90]
42	สถานศึกษาผ่านการรับรองจาก สมศ.แล้ว หรืออยู่ในช่วงเวลาที่จะรับการประเมินภายในและภายนอก สมศ.						[91]
43	มีการนำข้อเสนอแนะของ สมศ.มาปรับปรุงพัฒนางาน กศน.อำเภอ						[92]

ภาคผนวก ซ

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์

Crosstabs

sex * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
sex	1.00	Count	63	19	82
		% within Posi	60.0%	18.1%	39.0%
	2.00	Count	42	86	128
		% within Posi	40.0%	81.9%	61.0%
Total	Count	105	105	210	
	% within Posi	100.0%	100.0%	100.0%	

age * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
age	1.00	Count	0	12	12
		% within Posi	.0%	11.4%	5.7%
	2.00	Count	24	45	69
		% within Posi	22.9%	42.9%	32.9%
	3.00	Count	43	36	79
		% within Posi	41.0%	34.3%	37.6%
	4.00	Count	38	12	50
		% within Posi	36.2%	11.4%	23.8%
Total	Count	105	105	210	
	% within Posi	100.0%	100.0%	100.0%	

educ * Posi Crosstabulation

			Posi2		Total
			1.00	2.00	
educ	1.00	Count	0	2	2
		% within Posi	.0%	1.9%	1.0%
	2.00	Count	31	86	117
		% within Posi	29.5%	81.9%	55.7%
	3.00	Count	73	17	90
		% within Posi	69.5%	16.2%	42.9%
	4.00	Count	1	0	1
		% within Posi	1.0%	.0%	.5%
Total	Count	105	105	210	
	% within Posi	100.0%	100.0%	100.0%	

sex * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
sex	1.00	Count	63	19	82
		% within Posi	60.0%	18.1%	39.0%
	2.00	Count	42	86	128
		% within Posi	40.0%	81.9%	61.0%
		Count	105	105	210

workage * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
workage	1.00	Count	0	24	24
		% within Posi	.0%	22.9%	11.4%
	2.00	Count	14	32	46
		% within Posi	13.3%	30.5%	21.9%
	3.00	Count	21	31	52
		% within Posi	20.0%	29.5%	24.8%
	4.00	Count	70	18	88
		% within Posi	66.7%	17.1%	41.9%
Total		Count	105	105	210
		% within Posi	100.0%	100.0%	100.0%

posi * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
posi	1.00	Count	105	0	105
		% within Posi	.0%	0%	50%
	2.00	Count	0	9	9
		% within Posi	0%	8.5%	4.3%
	3.00	Count	0	89	89
		% within Posi	0%	84.8%	42.4%
	4.00	Count	0	7	7
		% within Posi	0%	6.7%	3.3%
Total		Count	105	105	210
		% within Posi	100.0%	100.0%	100.0%

sex * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
sex	1.00	Count	63	19	82
		% within Posi	60.0%	18.1%	39.0%
	2.00	Count	42	86	128
		% within Posi	40.0%	81.9%	61.0%
		Count	105	105	210

time * Posi Crosstabulation

			Posi		Total
			1.00	2.00	
time	1.00	Count	16	29	45
		% within Posi	15.2%	27.6%	21.4%
	2.00	Count	26	39	65
		% within Posi	24.8%	37.1%	31.0%
	3.00	Count	20	16	36
		% within Posi	19.0%	15.2%	17.1%
	4.00	Count	43	21	64
		% within Posi	41.0%	20.0%	30.5%
Total		Count	105	105	210
		% within Posi	100.0%	100.0%	100.0%

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
a1_mean	105	4.2476	.57229
a2_mean	105	4.2524	.60496
a3_mean	105	4.1429	.58718
a4_mean	105	4.1476	.60417
a5_mean	105	4.2476	.54209
a6_mean	105	4.1667	.55325
a7_mean	105	4.0667	.57624
a8_mean	105	4.0810	.53764
a9_mean	105	4.1810	.59696
a10_mean	105	4.2762	.52340
a11_mean	105	4.2667	.52379
a12_mean	105	4.2714	.52362
a13_mean	105	4.2571	.55951
a14_mean	105	4.2048	.58710
a15_mean	105	4.2476	.53764
a16_mean	105	4.2286	.50014
a17_mean	105	4.2619	.59281
a18_mean	105	4.3667	.52471
a19_mean	105	3.8952	.55770
Valid N (listwise)	105		

	N	Mean	Std. Deviation
a20_mean	105	4.0429	.51940
a21_mean	105	4.1952	.55251
a22_mean	105	4.1905	.47728
a23_mean	105	3.9143	.57369
a24_mean	105	3.9429	.64044
a25_mean	105	4.1048	.59118
a26_mean	105	4.2381	.55511
a27_mean	105	4.1143	.55581
a28_mean	105	4.3857	.49155
a29_mean	105	4.3857	.51074
a30_mean	105	4.4048	.50524
a31_mean	105	4.5048	.43575
a32_mean	105	4.4048	.51467
a33_mean	105	4.3905	.49020
a34_mean	105	4.1381	.50238
a35_mean	105	4.2143	.50885
a36_mean	105	4.3238	.51413
a37_mean	105	4.3476	.53315
a38_mean	105	4.1571	.61360
a39_mean	105	4.3048	.51186
a40_mean	105	4.1810	.62451
a41_mean	105	4.3095	.49701
a42_mean	105	4.1810	.52862
a43_mean	105	4.1571	.65528
Valid N (listwise)	105		

	N	Mean	Std. Deviation
b1_mean	105	4.4333	.54626
b2_mean	105	4.2952	.58710
b3_mean	105	4.2524	.58476
b4_mean	105	4.3810	.51199
b5_mean	105	4.1619	.55684
b6_mean	105	4.2429	.48593
b7_mean	105	4.4524	.51666
b8_mean	105	4.0810	.62065
b9_mean	105	4.1000	.59807
b10_mean	105	4.1619	.62977
b11_mean	105	4.2952	.54019
b12_mean	105	3.8810	.71899
b13_mean	105	4.1143	.53824
b14_mean	105	4.0905	.54939
b15_mean	105	4.1905	.54764
b16_mean	105	4.1714	.55396
b17_mean	105	4.1429	.50342
b18_mean	105	4.1429	.55779
b19_mean	105	4.1286	.56342
b20_mean	105	4.2381	.55943
b21_mean	105	4.1048	.54019
b22_mean	105	4.1857	.63267
b23_mean	105	3.6857	.77291
b24_mean	105	4.1762	.61230
b25_mean	105	3.7905	.72649
Valid N (listwise)	105		

	N	Mean	Std. Deviation
b26_mean	105	4.1810	.60496
b27_mean	105	4.2000	.58260
b28_mean	105	4.1857	.54268
b29_mean	105	3.8952	.63053
b30_mean	105	3.9810	.60417
b31_mean	105	4.0714	.55222
b32_mean	105	4.1143	.59750
b33_mean	105	4.3286	2.03554
b34_mean	105	4.1286	.55914
b35_mean	105	4.2143	.54973
b36_mean	105	4.1810	.52406
b37_mean	105	4.4905	.42166
b38_mean	105	4.3333	.55325
b39_mean	105	4.2429	.57644
b40_mean	105	4.3000	.50763
b41_mean	105	4.3190	.52406
b42_mean	105	4.0000	1.01669
b43_mean	105	3.9048	.90430
Valid N (listwise)	105		

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

Correlations

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7	Y8	Y9	Ytot
X1	.543**	.584**	.485**	.593**	.484**	.545**	.242*	.449**	.516**	.625**
X1_1	.437**	.552**	.424**	.534**	.465**	.529**	.225*	.396**	.438**	.561**
X1_2	.464**	.527**	.399**	.519**	.411**	.431**	.163	.342**	.452**	.530**
X1_3	.582**	.560**	.506**	.594**	.472**	.544**	.263**	.481**	.534**	.636**
X2	.689**	.665**	.598**	.700**	.603**	.633**	.305**	.543**	.611**	.749**
X2_1	.555**	.571**	.520**	.621**	.543**	.549**	.289**	.442**	.547**	.654**
X2_2	.746**	.649**	.620**	.690**	.575**	.627**	.324**	.574**	.632**	.758**
X2_3	.619**	.634**	.525**	.642**	.563**	.589**	.236*	.496**	.522**	.674**
Xtot	.644**	.648**	.565**	.673**	.567**	.612**	.286**	.517**	.586**	.715**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวณัฐชยารัตน์ ชูมีวสิน
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 159/4 ซอยสวนบุปผา หมู่ 6 ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 73130 โทรศัพท์ 034-301591, 081-7052799
ที่ทำงาน	ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกำแพงแสน หมู่ 1 ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2521	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี กรุงเทพฯ
พ.ศ.2530	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาสงครณ
พ.ศ.2548	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการรับราชการ	
พ.ศ. 2526	เจ้าหน้าที่ตรวจนับและพิสูจน์เหรียญกษาปณ์ กองคลังกลาง กรมธนารักษ์ ในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2534	อาจารย์ 1 ระดับ 3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2542	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอนองแดง จังหวัดอุทัยธานี
พ.ศ. 2544	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.2552-ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม